

„Takács Csabának, az RMDSZ egykori ügyvezető elnökének, a Communitas Alapítvány elnökének távozása nem csupán egy politikus elvesztését jelenti, hanem egy olyan emberét is, aki több mint három évtizeden át az erdélyi magyar közösség egyik legfontosabb szervezője, lelkiismerete és csendes stratégája volt.”

TARTALOM

3. láthatár
Fordítások helyett
33 saját magyar tankönyv

8. tanterem
Közel vinni a gyereket
a természethez,
a természethez (2.) –
Ozsváth Judit írása

14. tanterem
Közösségmegtartó erejű
a Délutáni oktatási program

18. olvasnivaló
Az olvasóvá nevelés
fellegvára a temesvári
Bartók Béla-líceum,
Könyvajánló nagyoknak,
Könyvajánló kicsiknek –
Birta-Székely Noémi írása

22. magánterület
Kézimunka –
László Noémi írása

23. hivatalos

1. gyász

Az erdélyi magyarság
csendes építője volt: búcsú
Takács Csabától

4. láthatár

Az alfa nemzedék
„átprogramálhatja”
az oktatási rendszert –
Szucher Ervin írása

6. térkép

Megszerettetni a kémiát
a változó világban –
Gebe Zoltán interjúja

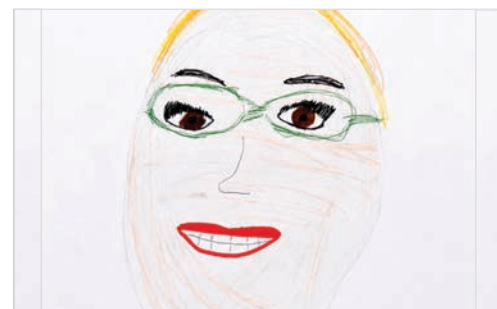
10. lélekjelenlét

Szülő vs. nagyszülő? Merre billen a
gyermeki lojalitás mérlege? (2.) –
Bartha Réka-Emese beszélgetése
Gujdár Gabriellával

15. rivalda

Zenével a felnőtté válás felé –
Ozsváth Judit írása

20. szülői szemmel

Egőlegyezgetés vagy
harmonikus kapcsolat? –
Bartha Réka írása

12.

Szatmári és dévai győzelem született
az idei Örökségünk Őrei döntőjében

FOTÓ: LUKÁCS MÁTÉ

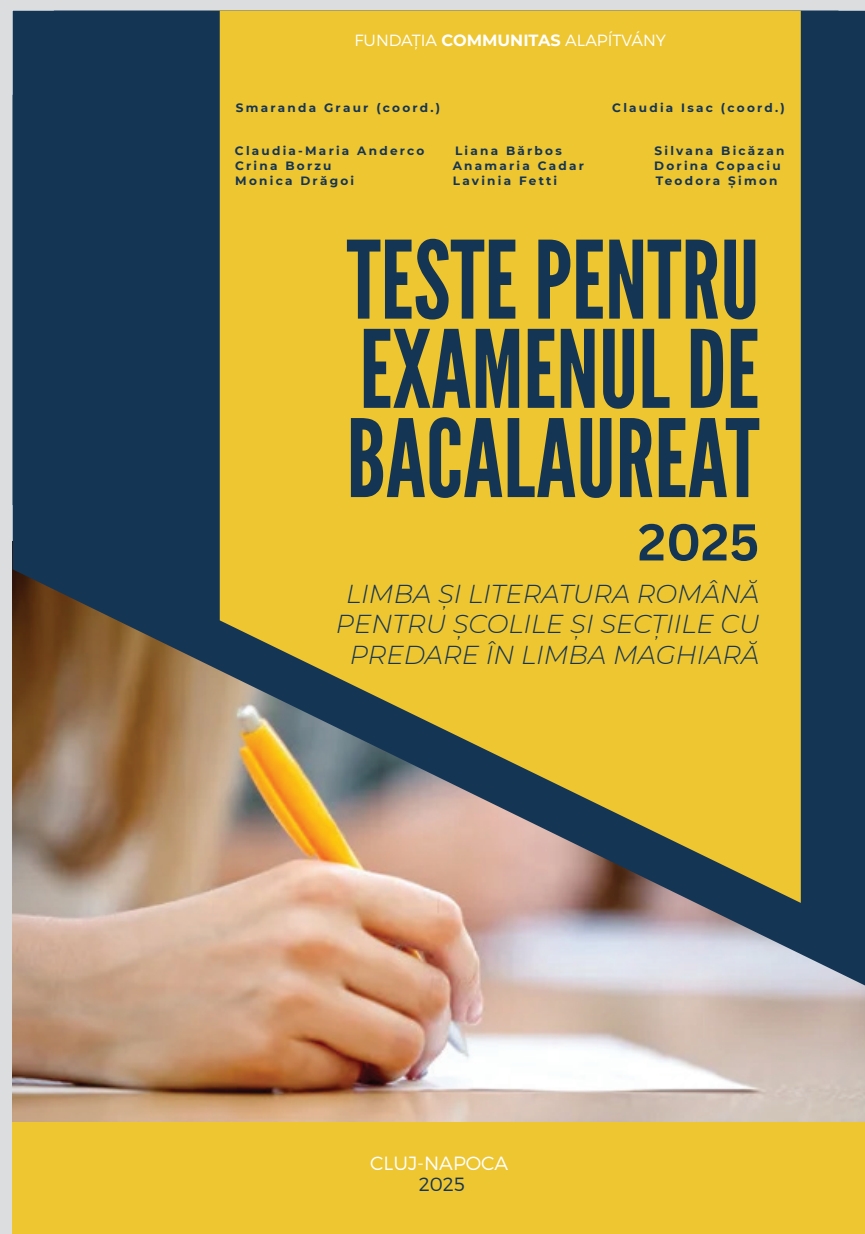
A magyar diákok sikeres érettségijéért

Román nyelv és irodalom tesztgyűjtemény

● 20-20 teszt profilonként ● Humán / Reál / Technológiai szakirány ● javítókulcsok

- Magyar tannyelvű iskolákban tanuló diákoknak nyújt segítséget a megújult tanterv szerinti érettségire való felkészüléshez.
- Profilonként 20-20 érettségi típusú tesztet tartalmaz, javítókulcsokkal együtt.
- A tesztek struktúrája és nyelvi nehézségi foka alkalmazkodik a magyar anyanyelvű diákok sajátos nyelvtanulási helyzetéhez.
- A teszt felépítésű gyakorlóanyag a humán, a reál, és a technológiai líceumi képzésben résztvevő diákok számára nyújt segítséget.
- A kiadványt az Országos Tanterv és Értékelési Központ (CNEE) hivatalosan is jóváhagyta, így a pedagógusok bizalommal használhatják a mindennapi oktatásban és az érettségire való felkészítés során egyaránt.

Rendelés: <https://shorturl.at/li3kl>
Kapcsolat:
mko@communitas.ro
0733-91-06-24

Ára: 50 lej

Rendelje meg most!

Kedves Olvasóink!

A 2025–2026-os tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, 2009 óta megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Miért szeretik/nem szeretik a gyerekek az iskolát?
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot?
- Mobiltelefon, okoseszközök a mindennapokban – előnyök és hátrányok
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

IDEA
KÖNYVTÉR

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVEK EGY TÉRBEN

Válasszon az Idea Könyvtér széles könyvkínálatából,
és fizessen akár pedagógus-karriertámogató utalvánnyal,
azaz Pluxee-kártyával! **Vásárolhat személyesen kolozsvári
könyvesboltunkban, vagy rendelhet online webáruházunkból.**

Kolozsvár, Kossuth Lajos utca (December 21. sugárút), 14. szám | ideakonyvter.ro

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatasi> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatasi

Megrendeléseiket a www.communitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redakția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Kőnczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia
Telefon: 0040-733-91-06-24
e-mail: mko@communitas.ro
Redakția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Az erdélyi magyarság csendes építője volt: búcsú Takács Csabától

Az erdélyi magyar közösség egyik legmeghatározóbb háttéremberét, az RMDSZ alapító tagját, egykori ügyvezető elnökét, parlamenti képviselőjét és a Communitas Alapítvány elnökét, Takács Csabát búcsúztatták május 5-én Kolozsváron. A május elsején, 71 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt politikus a Házsongárdi temetőben helyezték végső nyugalomra. Távozása nem csupán egy politikus elvesztését jelenti, hanem egy olyan emberét is, aki több mint három évtizeden át az erdélyi magyar közösség egyik legfontosabb szervezője, lelkiismerete és csendes stratégája volt.

A gyászszertartáson családtagok, barátok, politikustársak, egykori munkatársak és tisztelők százai vettek részt. A Házsongárdi temető evangélikus kápolnájában tartott búcsúztatón Kelemen Hunor RMDSZ-elnök, Markó Béla volt szövetségi elnök, valamint Takács Csaba lánya, Takács Aranka mondtak beszédet.

Az RMDSZ saját halottjának tekintette egykori ügyvezető elnökét. A gyászszertartáson jelen voltak az erdélyi magyar politikai, kulturális és civil élet meghatározó szereplői, egykori kollégái és azok is, akik az elmúlt évtizedekben közvetlenül vagy közvetve együtt dolgoztak vele. A búcsúztatókban elhangzott: Takács Csaba azok közé az emberek közé tartozott, akiknek a munkája sokszor nem volt látványos, de nélkülözhetetlen volt az intézményépítésben és a közösség-szervezésben.

„A szövetség szíve és lelkiismerete volt”

Kelemen Hunor úgy fogalmazott: Takács Csaba „nemcsak a szövetség szíve volt, hanem a lelkiismerete is”. A jelenlegi RMDSZ-elnök személyes emlékeket is felidézett, hangsúlyozva, hogy politikai pályafutása is Takács Csabának köszönhető. Elmondta, 1997-ben Takács Csaba kérte fel államtitkárnak

FOTÓ • RMDSZ

Takács Csaba, az RMDSZ alapító tagja, egykori ügyvezető elnöke, a Communitas Alapítvány elnöke (1955–2026)

a kulturális minisztériumba. Hozzáátette: azóta megszakítás nélkül tartották a kapcsolatot, és még néhány nappal halála előtt is közös tervekről beszéltek.

A szövetségi elnök szerint Takács Csaba olyan ember volt, aki egyszerre volt szigorú és igazságos, következetes és emberséges. „A környezetemben nála igazságosabb embert nem ismertem” – hangsúlyozta.

Takács Csaba neve összeforrt az RMDSZ történetével. Az 1989-es rendszerváltás után az elsők között kapcsolódott be az érdekvédelmi szervezet építésébe, és az alapítástól kezdve meghatározó szerepet vállalt annak működtetésében. Az RMDSZ fennállásának 35 éve – ahogyan ő maga is fogalmazott – élete felét jelentette.

A szervezet alapításától kezdve jelen volt a döntések előkészítésében, a belső struktúrák kialakításában, később pedig ügyvezető elnökként hosszú éveken át irányította a szövetség működését. Munkatársai szerint elsősorban nem nyilvános politikusként, hanem

szervezőként és stratégiai gondolkodóként volt meghatározó személyiség.

1990 és 1992 között parlamenti képviselő volt az első romániai alkotmányozó gyűlésben, majd újabb mandátumot szerzett. Az igazi fordulópont azonban 1993-ban következett, amikor Markó Béla javaslatára az RMDSZ ügyvezető elnökévé választották.

Markó Béla a búcsúztatón felidézte: a szervezet akkoriban súlyos belső feszültségekkel küzdött, és valós veszélye volt a szétszakadásnak. Olyan emberre volt szükség, aki képes kézben tartani a szövetség működését és megőrizni annak egységét.

„Takács Csaba akkor győzött meg igazán, amikor vállalta, hogy lemond parlamenti mandátumáról azért, hogy teljes erejével az ügyvezető elnöki munkára koncentráljon” – mondta Markó Béla. A két politikus között az évek során mély bizalom alakult ki. Markó Béla szerint Takács Csaba nemcsak adminisztratív vezetőként, hanem stratégiai gondolkodóként is meghatározta

a szervezet működését. Az RMDSZ egykori elnöke úgy véli: Takács Csabának kulcsszerepe volt abban, hogy az RMDSZ – szemben több más határon túli magyar szervezettel – megőrizte egységét.

Markó Béla búcsúbeszédében arra is kitért: az RMDSZ működése az elmúlt évtizedekben számos belső és külső kihívással szembesült, de a szervezet meg tudta őrizni egységét. Mint fogalmazott, ez nem egyetlen ember érdeme

Takács Csaba azok közé az emberek közé tartozott, akiknek a munkája sokszor nem volt látványos, de nélkülözhetetlen volt az intézményépítésben és a közösség-szervezésben.

volt, ugyanakkor Takács Csaba szerepe megkerülhetetlennek számított ebben a folyamatban. „Nem szerepet játszott, minden körülmények között ember maradt” – mondta az RMDSZ volt elnöke.

„Nem tisztség volt számára, hanem életforma”

A Communitas Alapítvány élén is ezt a szemléletet vitte tovább. Elnökként közel három évtizeden át támogatta az erdélyi magyar kulturális, oktatási, tudományos, ifjúsági és civil kezdeményezéseket. Munkája sokszor láthatatlan maradt a nyilvánosság számára, de számos közösség, intézmény, alkotó, fiatal és helyi kezdeményezés érezte a következményeit. Kelemen Hunor szerint nagyon sokan vannak, akiknek az életében ott van Takács Csaba munkája, még akkor is, ha nem tudták pontosan, kinek köszönhetik a segítségét.

Borbély László, az RMDSZ egyik ügyvezető alelnöke úgy emlékezett rá, mint egyik legrégebbi bajtársára. Szerinte Takács Csaba rendkívül tudatosan gondolkodott, ugyanakkor mélyen érzelmes ember volt, és ezt a kettőt ritka egyensúlyban tudta tartani. „Mindig azon gondolkodott, hogyan oldjuk meg a problémákat, nem azon, hogy miért ne lehetne megoldani őket” – fogalmazott.

Borbély szerint azok közé tartozott, akik nemcsak elvégezték a munkájukat, hanem a fiatalabb nemzedéknek is átadták a közösségi gondolkodás, a türelem és a problémamegoldás szemléletét.

Szép Gyula operaigazgató, politikus több mint huszonöt éven át dolgozott mellette. Úgy fogalmazott: Takács Csaba magáról tudott rálátni az erdélyi magyar társadalom egészére, annak szépségeire, hibáira, hátrányaira és lehetőségeire. Mindig ott kereste a beavatkozás pontját, ahol javítani, segíteni, építeni lehetett. Szép Gyula szerint Takács Csaba arcán ott ült „a magyar sors”, mert nem azzal foglalkozott, ami már működött, hanem azzal, amit még meg kellett oldani.

A szórvány szolgálatában

Különösen erős kötődése volt a szórványközösségekhez. Dézsi Attila Hunyad megyei RMDSZ-es politikus felidézte, hogy 1990 januárjában, a lupényi RMDSZ alakuló gyűlésén ismerte meg, amikor ő maga 17 éves volt. Szerinte Takács Csaba nemcsak megerősítette a Hunyad megyei magyar közösséget, hanem minden városban szervezte és segítette annak életét. Nevéhez kötődik a magyar oktatás megerősítése is a megyében, többek között a Téglás Gábor Iskolaközpont ügye. Dézsi Attila szerint nélküle nem létezne gimnáziumi szintű magyar oktatás Hunyad megyében.

Seres Dénes parlamenti képviselő „Emberként” emlékezett rá, a szó legteljesebb értelmében. Becsületes, következetes, szavatartó harcostársnak nevezte, akire mindig lehetett számítani. Mint mondta, hosszú beszélgetéseik középpontjában rendre az erdélyi magyarság helyzete és jövője állt. Takács Csaba számára ez nem csupán feladat volt, hanem életforma. Seres szerint hiányozni fog a közösségnek, de gondolkodása, kitartása és meglátásai tovább élnek.

Az erdélyi magyarság „napszámosa”

Tibori Szabó Zoltán újságíró nekrológjában az erdélyi magyarság napszámosának nevezte Takács Csabát. Mint írta, Szatmárnémetitől Brassóig, Besztercétől Temesvárig ismerték azokat, akik közösség-szervező és közösségépítő munkát végeztek. Úgy

fogalmazott: Takács Csaba nem szerette a megosztó vitákat, „nagydobbal verebet fogni sosem akart”, hanem csendesén, példátlan akarattal és kitartással az összefogást, a megbékélést és az építést sürgette.

Takács Csaba családja mélyen kötődött Erdélyhez. Származására büszke volt, de ezt nem kiváltsággként, hanem feladatként élte meg. Amikor tehette, a szilkeréki Inczedy-Schilling-kastélyt javította, gondoza, szépítette. A végzet is ott érte, munka közben.

Az RMDSZ fennállásának 30. évfordulóján mondott beszédében Takács Csaba azokról beszélt, akikkel együtt építették fel a rendszerváltás utáni erdélyi magyar érdekképviseletet: a területi szervezetek munkatársairól, önkormányzati képviselőkről, parlamenti politikusokról, civil és egyházi szereplőkről. „A legmélyebb érzés pe-

Takács Csaba több mint három évtizeden át volt jelen az RMDSZ és az erdélyi magyar közélet meghatározó döntéseinél. A háttérben dolgozott, szervezett, egyeztetett, intézményeket épített, miközben következetesen kerülte a látványos politikai szereplést.

dig, amelyet ez bennem kiváltott, az a mérhetetlen tisztelet és megbecsülés útítársaim iránt. Engedjék meg, hogy ide besoroljam családomat is” – fogalmazott akkor.

Takács Csaba több mint három évtizeden át volt jelen az RMDSZ és az erdélyi magyar közélet meghatározó döntéseinél. A háttérben dolgozott, szervezett, egyeztetett, intézményeket épített, miközben következetesen kerülte a látványos politikai szereplést. Egy olyan politikus távozott, aki számára a közösségi munka nem időszakos feladat, hanem állandó szolgálat volt.

Valódi irányváltás az oktatásban

Fordítások helyett 33 saját magyar tankönyv

Jelentős előrelépés történt a romániai magyar oktatásban: a tanügyminisztérium új tankönyvkiírásában 33 tankönyv közvetlenül magyar nyelven szerepel. Ez azt jelenti, hogy ezek nem fordításként készülnek, hanem eleve magyarul írt tananyagok lesznek. Kallós Zoltán kisebbségi oktatásért felelős államtitkár szerint ez a lépés mérföldkő a romániai magyar oktatásban.

Fordítások helyett 33 saját magyar tankönyv szerepel a tanügyminisztérium új tankönyvkiírásában.

Amint az RMDSZ honlapján szerepel, a kiírás a 9. osztályos tankönyvekre vonatkozik, és az új tantervek bevezetéséhez kapcsolódik. A szerződések hosszabb távra szólnak, így a tankönyvek használata és utánnomása több éven át biztosított. A folyamat országos szinten, egységes rendszerben zajlik. Mint részletezik, a változás azért különösen fontos, mert a magyar tankönyvellátás hosszú ideig főként fordításokra épült. A jogszabályok csak néhány tantárgy esetében tették lehetővé a közvetlen magyar nyelvű tankönyveket – például magyar nyelv és irodalom, a magyar kisebbség történelme és hagyományai, valamint zene és vallás. A legtöbb tantárgynál azonban a román tankönyvek fordítása jelentette a megoldást. A mostani 33 tétel ebből a szempontból valódi irányváltást jelent. A 2026/3333-as miniszteri rendelet külön szabályozza a kisebbségi nyelvű tankönyvellátást. Eszerint a tankönyvek készülhetnek az adott kisebbség nyelvén, fordítással vagy importból is. Ez biztosítja, hogy a magyar diákok minden esetben hozzáférjenek a szükséges tananyagokhoz. A mostani kiírás azonban ennél tovább megy: azt mutatja, hogy a rendszer egyre inkább az önálló, magyar nyelvű tankönyvfejlesztés felé halad. A magyar oktatás nemcsak jelen van a rendszerben, hanem saját tartalommal is erősödik.

Kallós Zoltán kisebbségi oktatásért felelős államtitkár szerint „ez a lépés mérföldkő a romániai magyar oktatásban: a közvetlenül magyar nyelven készülő tankönyvek nemcsak nyelvi

előrelépést jelentenek, hanem valódi esélyt adnak arra, hogy a diákok saját nyelvük logikája szerint korszerű és minőségi tananyagból tanuljanak. Ezek a tankönyvek jobban illeszkednek a tanulási környezethez, pontosabb szaknyelvet használnak, és közelebb állnak az anyanyelvi oktatás igényeihez.”

Mihályfalvi Katalin, az RMDSZ oktatásért felelős ügyvezető alelnöke a folyamat előzményeire hívta fel a figyelmet:

A változás azért különösen fontos, mert a magyar tankönyvellátás hosszú ideig főként fordításokra épült. A jogszabályok csak néhány tantárgy esetében tették lehetővé a közvetlen magyar nyelvű tankönyveket.

„ez az eredmény az RMDSZ következetes érdekképviseleti munkájának köszönhető, és szorosan kapcsolódik ahhoz a tankönyvírási programhoz, amelyet a szövetség indított a magyar nyelvű oktatás megerősítésére. Ennek része volt a 2026 februárjában megszervezett intenzív tankönyvíró képzés is, amelyen mintegy ötven pedagógus vett részt.”

Az RMDSZ és a Communitas Alapítvány ugyanis februárban pályázatot hirdetett tankönyvírók és szerzői csapatok számára a Babeş-Bolyai Tudományegyetem, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a Kreatív Kiadó és a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége

szakmai partnerségével. A kezdeményezés a Tankönyvprogram itthon Erdélyben keretében valósul meg. Célja korszerű, magyar nyelvű tananyagok létrehozása az új tantervi követelményekhez és a kompetenciaalapú oktatás elveivel igazodva, valamint a romániai magyar oktatás felzárkóztatásának elősegítése az állami oktatási rendszer menetrendjéhez és követelményeihez.

A program kiindulópontja, hogy a romániai magyar középiskolai oktatásban évtizedek óta jelentős hiány mutatkozik az eredetileg magyar nyelven megírt tankönyvek terén. Az anyanyelven készült tananyagok bizonyítottan hozzájárulnak a jobb megértéshez, a tanulási motiváció erősítéséhez és a tudományos gondolkodás pontosabb elsajátításához. A kezdeményezés ezért hosszú távon a magyar nyelvű középiskolai tankönyvfejlesztés újraindítását és megerősítését célozza.

A most meghirdetett pályázat az idén 9. osztályt kezdő diákok számára készülő új tananyagok megírására irányul, és négyéves távlatban kívánja megalapozni az anyanyelvű középiskolai oktatás tartalmi kereteit. A program fokozatosan a 9–12. osztály teljes képzési ciklusára törekszik korszerű, magyar nyelven írt tankönyveket és segédanyagokat biztosítani, a romániai tanügyi követelményekhez igazodva. Az RMDSZ számára az anyanyelvi oktatás továbbra is kiemelt ügy. A cél változatlan: olyan oktatási rendszer, ahol a magyar diákok saját nyelvükön, korszerű és minőségi tankönyvekből tanulhatnak – olvasható a szövetség honlapján.

MAGYAR KÖZOKTATÁS

Teljesen más megközelítést és munkamódszert igényelnek a mai diákok

Az alfa nemzedék „átprogramálhatja” az oktatási rendszert

Komoly kihívás elé állítja a pedagógustársadalmat az előzőktől teljesen eltérő alfa nemzedék. Az oktatók fő kihívása, hogyan tanítsanak egy olyan generációt, amely gyorsabb tempót igényel, digitális közegbe született, és másképp motiválható. A hagyományos iskola és oktatási rendszer bizonyos szempontból elavultnak tűnik a feladat megoldásához. Az elején csak a tanulók vélekedtek így, ma már egyre több pedagógus ért egyet a változtatás szükségletével. Erről tartott előadást dr. Constantinovits Milán, a Mathias Corvinus Collegium (MCC) szakmai és oktatásügyi igazgatója.

A folyamatos digitális ingerre hangolt, élmény híján érdeklődésüket elvesztő, a tanáraiktól partneri viszonyt váró, jelentős mentális terhelésnek kitett diákok kezelése óriási türelmet és szakértelmet igényel a pedagógusok részéről. Az alfa generáció szokásainak tanulmányozásával foglalkozó dr. Constantinovits

életidegen rendszert, amely nem készít fel a valós életre.

Milyen is az alfa nemzedék?

Az MCC szakmai és oktatásügyi igazgatója belátja, nem rendelkezik a bölcsek kövével, az alfa generációról alkotott átfogó képét saját és pedagógus kollégái tapasztalatai alapján alakította. A tanerők zöme azt állítja a 2010 után született gyerekek többségéről, hogy nem szeretnek iskolába járni, azonban Constantinovits felteszi a kérdést: olyannak kell lennie a mai iskolának, mint annak, amelyben az oktatók nemzedéke járt? Azt állítják, hogy sehogy nem lehet a gyerekek figyelmét lekötöni, de felmerül az is, hogy jók-e az alkalmazott módszerek? Bölcsészként megállapította, hogy a mai gyerekek nem szeretnek olvasni. „Valamikor tanárként azt hittem, hogy ami nekem tetszett, az nekik is fog. Tévedtem. Amikor Jókai Aranyemberét kezdem ajánlani, az egyik diák azzal jött, hogy a négyszáz oldalas regény helyett ő talált egy nyolcvan oldalas vázlatot, inkább azt olvasná el. Néhány év elteltével, amikor egy következő nemzedéknek megemlítettem a rövidített verzió létét, az egyik fiú felvilágosított, hogy létezik egy húszoldalas is” – szemlélteti a digitális világba beleszületettek olvasáshoz való hozzáállását a fiatal oktató. Constantinovits Milán nem hagyta magát: készített egy pár perces videót a regény főhőséről és két szerelméről. A filmecske felkeltette diákjai érdeklődését, és kérdezősködni kezdtek a részletekről.

Mit ér az iskola?

Kutatásában az ELTE-n diplomázott tanár arra is megpróbált választ találni, miként vélekednek a diákok tanárjaikról és az oktatási rendszerről. „Amit mi gondolunk a hagyományos iskoláról és az oktatásról, idejét múltnak tűnhet” – állapította meg. A digitális eszközöknek köszönhetően megszűnik a tanár tudásmonopóliuma. Ez a hagyományos iskola válságát eredményezi. A fiatalok közül sokan úgy vélik, az iskola egy életidegen rendszer. „Meg is kérdezte az egyik diákom, hogy mi értelme van a nyelvtannal bajlódni, mert azzal még nem lehet sem start-upot indítani, sem csajoszni” – meséli. Válaszként megpróbálta

FOTÓ: SZUCHER ERVIN

Dr. Constantinovits Milán:

„Valamikor tanárként azt hittem, hogy ami nekem tetszett, az nekik is fog. Tévedtem.”

Milán úgy véli, nem feltétlenül a 2010 után született fiatalokkal van gond, lehet, hogy sokkal inkább a hagyományos iskolával és oktatási rendszerrel, amely képtelen alkalmazkodni a világban történő változásokhoz. Nem véletlen, hogy a kutatásában részt vevő ifjak java része úgy értékeli az iskolát, mint egy

Dr. Constantinovits Milán magyar nyelv- és irodalom szakos bölcsészként és pedagógusként végzett az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, ahol 2022-ben summa cum laude minősítéssel a nyelvtudományok doktora lett. Az ELTE egyetemi oktatójaként lehetősége nyílt alsó tagozattól a középiskolán át a doktori képzésig minden oktatási szinten tapasztalatokat gyűjteni.

A Mathias Corvinus Collegiumban 2015-től a Fiatal Tehetség Program kiépítésével foglalkozott, amely mára több ezer diáknak nyújt tehetséggondozást szerte a Kárpát-medencében, így Erdély több városában is. Öt éve a munkája kiterjedt az MCC teljes oktatási spektrumára, így feladata a képzérendszer szakmai koordinációja, az oktatói stáb összefogása, a pedagógusoknak és a szülői közösségnek szervezett programok összehangolása.

FOTÓK • PEXELS.COM

A 2010 után született nemzedékeknek természetesen teljesen mások az oktatással kapcsolatos igényei, mint a korábbi generációknak

A tanári szerepnek is óhatatlanul változnia kell

megértetni, hogy a nyelvtan a logikát erősíti, ami jól fog mind a frissen létesített, új, innovatív ötletre vagy technológiára épülő vállalkozás indításához, mind a lányok becserkészésére és szívük meghódítására.

A mai gyerekek nagy álma

A meglepett tanár számára nemcsak az derült ki, hogy a gyerekek többsége számára nem okoz szégyenérzetet az anyanyelv helytelen használata. Míg nem is olyan régen a végzős diákok mérnökök, orvosok, közgazdászok, netán pedagógusok szerettek volna lenni, Constantinovits felmérése szerint a fiatalok zöme manapság youtuberként vagy vloggerként képzelel el az életét. Sokan szeretnének start-upot alapítani vagy brókerként dolgozni. „A válaszadók közül senki nem akart pedagógus lenni! De mondom ennél érdekesebbet is: amikor rákérdeztem, hogy mi kell ahhoz, hogy jó influenszer legyél, azt a választ kaptam, hogy egy jó mikrofon meg egy minőségi kamera” – idézi a diákjaival folytatott párbeszédet a tanár. Ezek alapján az MCC igazgatója nem is csodálkozik azon, hogy a fiatalok

csaknem egy ötöde fontosabbnak tartja az influenszerek véleményét a szülők tanácsainál.

Tévhitek a jövő iskolájáról

Bár az alfa generáció digitális születésű, gyors, vizuális gondolkodású, globális, de információval túlterhelt, a jövő isko-

A tanerők zöme azt állítja a 2010 után született gyerekek többségéről, hogy nem szeretnek iskolába járni, azonban Constantinovits felteszi a kérdést: olyannak kell lennie a mai iskolának, mint annak, amelyben az oktatók nemzedéke járt?

láját mégsem kell teljesen felfordultnak, átszabottnak elképzelni.

Constantinovits Milán nem hisz abban, hogy a klasszikus tanári munkának

leáldozott volna. Ez a leginkább a Covid-időszakban bizonyosodott be. Az sem igaz, hogy a pedagógusok teljesen elvesztették a korábbi tekintélyüket. Mint ahogyan az is cáfolandó, hogy a tik-tokos gyerekek nem tudnak olvasni. Tudnak, csak másként. A klasszikusokat sem kell majd kihajítani a tananyagból. Az is tévhitnek számít, hogy a lexikális tudásnak többé nincs helye, hisz sokkal inkább a kreativitást kell fejleszteni. A kettő nem zárja ki egymást, mi több, együtt működik.

A kérdés nem az, hogy az alfások „rosszabbak-e” az előző generációknál, hanem az, hogy az alkalmazott módszerek képesek-e alkalmazkodni hozzájuk. Kevesebb frontális tanítással, több dinamikával, bevonással és türelemmel a pedagógusnak nyert ügye lehet. Ez segítheti az oktatót, hogy belül stabil, kívül hiteles, és egyáltalán pedagógus maradjon.

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

Megszerettetni a kémiát a változó világban

A kémiával és fizikával kapcsolatos képzések jó ideje a pályaválasztók népszerűségi listájának végén helyezkednek el, ennek megfelelően a közoktatásban is nehéz a mai generáció figyelmét felkelteni irántuk. A Bolyai Farkas Elméleti Líceum és a Marosvásárhelyi Református Kollégium kémia tanára, Szövérfi János szerint több gyakorlatiasságra lenne szükség a tantervben ahhoz, hogy a gyerekek kompetenciáit is növelni lehessen. Szeretné továbbá, ha a fiatalok látnák, a mindennapokban mennyire nagy jelentősége lenne annak, hogy a jövőben minél többen foglalkozzanak a tudományággal.

– Mikor fogalmazódott meg önben a gondolat, hogy kémiát szeretne tanítani?

– A kémia szeretete már általános iskolában elkezdődött, de a líceumban teljesedett ki igazán. Az Unirea kollégiumba jártam, ott Dancs István tanár úr hozzáállása és a kémia iránti rajongása ránk ragadt. Utána Egerbe mentem, az Eszterházy Károly-főiskolára. Akkoriban egyáltalán nem jutott eszembe, hogy tanár legyek. Nem is vettem figyelembe a jelentkezésnél, hogy ez tanárképző főiskola, de a négy év elvégzése után hazajöttem, itthon kipróbáltam a tanítást és megtetszett.

– Amikor elkezdett gyerekekkel foglalkozni, mekkora kihívást jelentett az, hogy egyáltalán fel tudja kelteni az érdeklődésüket a kémia iránt?

– Ez mindig kihívást jelentett. Amikor a közoktatásba kerültem, 24 éves voltam. A líceumi diákokhoz képest nagyon kicsi volt a korkülönbség. Emiatt talán nem is vettem annyira komolyan. Nyilvánvalóan én is tapogatóztam, gondolkodtam, hogyan kell kezdő tanárként hozzáállni az oktatáshoz. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy második évtől a Marosvásárhelyi Református Kollégiumban és a Bolyai Farkas Elméleti Líceumban tanítottam, és azóta is ott tanítok. Többnyire érdeklődő diákokkal találkoztam, de továbbra is nagy kérdés, hogy egyeseket hogyan lehet megszólítani. Szerintem ez a legnehezebb kérdése a kémiaoktatásnak.

– Mennyire szembetűnő a generációs különbség azok között, akikkel annak

idején az oktatást kezdte és, akiket most tanít?

– Nagyon nagy különbség van a tizenöt évvel ezelőtti diákokhoz képest. Azok, akiket akkoriban tanítottam, már a harminc felé közelítenek, szóval több generációnyi különbséget lehet felfedezni. Gyorsan változik a világ, ezt mindenki érzi. Már két-három éven belül is radikális változást lehet észlelni. Akkoriban az okostelefonok még nagyon kezdetleges szinten voltak, a diákok nem nézték napi 8-10 órát a képernyőt. Most már a digitális tér határozza meg a tanulók mindennapjait.

– Rátérve a kémiaoktatás részleteire, amikor elkezdi egy új osztállyal dolgozni, mennyire nehéz felkelteni az érdeklődést a tárgy iránt, általában hogyan állnak hozzá?

– Hetedik osztályban kezdjük a kémiaoktatást. A gyerekek általában az elején még kíváncsiak rá, mert új tudományágnak számít nekik. Az elején megszoktam kérdezni tőlük, hogy mit gondolnak a kémiáról, általában a robbantás és a kísérletek jutnak eszükbe. Emiatt főleg a kísérletekkel lehet őket megfogni, de idővel bejönnek a viszonylag elvont fogalmak is, például az atomszerkezetek és a reakcióegyenletek. Gyakorlati tevékenységek nélkül gyorsan el lehet veszteni a kapcsolatot a kémiával. A népszerűség kapcsán nem titok, hogy a tantárgyak között a rangsor hátulján vagyunk a fizikával együtt. Én ezt annak tudom be, hogy még mindig az elméleti oktatásnak van túlsúlya a iskolákban. Sokszor én

is beleesek abba a hibába, hogy nem akarok lemaradni a tananyaggal, és emiatt gyors ütemben sok elméletet veszünk fel.

– Egyáltalán mekkora mozgásteret hagy a tanterv az oktatóknak abból a gyakorlati órák beiktatásának szempontjából?

– A tanterv teljesen rugalmas. Éppen most zajlik egy tanügyi reform, ami a tanterveket megújítja, erről jelenleg nem tudunk túl sokat. A hetedik–nyolcadik osztályos terv az elmúlt években változott, kicsit gyakorlatiasabb lett. Nekünk szerencsénk van, mert jól felszerelt laborunk van, vegyszerekkel. Pályázatokból sikerült beszerezniük nem mindennapi eszközöket is. Amikor a 10–11. osztályban a szerves kémiáról tanítok, néha megengedem magamnak, hogy olyan kísérleti órát tartsak, ami nem kapcsolódik szorosan a tananyaghoz, de nem felejteti el a gyerekekkel, hogy kémiaórán vannak.

– Említette, hogy a kémia a legnépszerűtlenebb tárgyak között van. Ön szerint milyen változtatások kellenének, hogy a tantárgyhoz köthető szakmákat is vonzóbbá tegyék a gyerekek számára?

– Annyi pozitívumot biztosan tudunk mondani a kerettanterv alapján, hogy a természettudományok esetén nőni fognak az óraszámok. Szerintem a tananyagot kell emellett kicsit leegyszerűsíteni. Az angliai, hollandiai és főleg a skandináv országok oktatásában látom azt, hogy nem a lexikális tudásra helyezik a hangsúlyt, hanem a

kompetenciák elsajátítására. Mérések, kutatások és gyakorlati tevékenységek vannak, nálunk pedig az érettségínél most is az van, hogy írd le a reakciót, tanul meg az anyagot. Ettől gyakorlati készségek nem alakulnak ki. Az ismeretanyag karcsúsítása engedne még nagyobb teret a tanárnak. Nagyon sokat nyom a latba a kémialaborok felszereltsége is. A vidéki iskolákról tudjuk, hogy a tanárok néha saját forrásból szerzik be a vegyszereket. Amíg nincs megteremtve az infrastruktúra, a kémia nem tud abba az irányba mozdulni, hogy népszerűbb tantárgy legyen.

Ami a szakmákat illeti, Marosvásárhelyen az orvosi egyetem sok embert érdekel, de megfigyelhetően inkább a biológiára helyezik a hangsúlyt. A líceum vége felé a kémiát elhanyagolják, és nagy munkával kell bepótolniuk az egyetemen. Visszatérve a kérdésre, vonzóbbá úgy tudjuk tenni, ha megmutatjuk nekik, az élet milyen területein van szükség kémiára, és miért fontos fejlődni és kutatni. Jó példa lehet erre az üzemanyagválság és az alternatív energiaforrások kezelése. Ha meg tudjuk mutatni a diákoknak, hogy erre szükség lehet, talán el tudjuk csalni őket a kémia irányába.

– *Ha a jelenlegi helyzetet nézzük, a kémiatanárok számát illetően mekkora a hiány?*

– Volt hiány a közelmúltban, de az elmúlt években láttam egy olyan tendenciát, hogy gyógyszerészek jönnek át kipróbálni magukat az oktatás területén. Viszonylag sok a nyugdíj előtt álló tanár, fiatalból keveset látunk. Akadnak azért, de a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem kémia szakjainak létszámát ismerve, nem mondhatom, hogy olyan sokan vennék az irányt a tanári pálya felé.

– *Szó esett már a lehetséges szakmákról és területekről, ahol elhelyezkedhetnek a fiatalok. Az iskola mennyire tudja megmutatni nekik a lehetőségeiket?*

– Még mindig nem tökéletes a pályaaorientáció az iskolákban. Végző osztályoknál külön figyelmet lehetne szentelni ennek. Vannak nyílt napok az egyetemeken, el is jönnek az iskolába a képviselők. Akinek van már elképzelése, felteszi kérdéseit a szakon belül.

FOTÓ • SZÖVÉRFI JÁNOS SZEMÉLYES ARCHÍVUMA

Szövérfi János: „Több gyakorlatiasságra lenne szükség a tantervben ahhoz, hogy a gyerekek kompetenciáit is növelni lehessen”

Ezenkívül ott van az iskola másként hét vagy zöld hét, de ezeket nem mindig használják ki arra, hogy pályaaorientációs napokat szervezzenek vagy helyszínekre vigyék a diákokat. Azt látom egyes diákoknál, hogy elmennek egyetemre, kiválasztanak egy szakot, és valami majd lesz. Sokaknak nincs konkrét elképzelése, hogy a végzés után mi szeretne lenni. Ezen a téren lehetne erősíteni, hogy céltudatosabbak legyenek.

– *Lát-e olyan tényezőt az eddig említetteken kívül, amely nagymértékben befolyásolja a tantárgyhoz való hozzáállásukat?*

– Érdemes beszélni a mesterséges intelligencia szerepéről is. A kémiatanároknak új módszerekhez kell majd nyúlniuk, mert az akkora teret hódított a gyerekek körében, hogy a tanár szerepe lassan elvesztődik. A házi feladatokat és a klasszikus projekteket is beleértve, mindent meg tud oldani akár öt perc alatt. Ez egy olyan eszköz, ami feltétlenül jó, de meg kell tanítani a tanárokat és a diákokat is használni. Ésszel kell hozzányúlni, akár a tanításban.

– *A gyakorlatban tud olyan feladatokat adni, amelyeket nem lehet vele néhány perc alatt megoldani?*

– Én a megjelenésétől kezdve használom. Ismerem a nyelvezetét, a felépítését és a munkamódszerét. Ezért általában nyilvánvaló lesz számomra a használata. Nehéz lenne olyan házi feladatot adni, amihez nem tudják használni. Igyekszem azt javasolni nekik, hogy használják vezetőként a tanuláshoz. Azzal nem ér el semmit a diák, ha a képernyőről lemásolná az eredményt. A projekteknél legutóbb azt kértem, hogy kisfilmek formájában mutassák be, mert olyan feladatok kellenek, amelyek rákényszerítik őket, hogy dolgozzanak a feladatokon.

Összességében azt tanácsolnám mindenkinek, hogy ne hanyagolja el a kémiát, mert bárhová lépünk, azzal találkozunk. Fontos, hogy nyitottak legyenek rá, és használják a megfelelő eszközöket.

GEBE ZOLTÁN

zoli.gebe@proton.me

Közel vinni a gyereket a természethez, a természeteshez (2.)

A gyergyószentmiklósi Vidékfejlesztés [korábbi nevén Caritas Vidékfejlesztés] sokféle programot kínál a gazdálkodással, a házi termékek készítésével, a természetközeli étellel ismerkedni vágyó felnőtteknek, de a gyermekekről sem feledkezik meg. Gyermekprogramjaik nemcsak a városban vagy a megyében, de annak határain túl is ismertek és keresettek. Köllő Réka projektmenedzserrel ezekkel kapcsolatosan ültünk le beszélgetni. Írásunk első részét áprilisi lapszámunkban közzeltük, itt olvasható a második, befejező rész.

– A kertben magas ágyások is látszanak, főként gyógynövényekkel bennük.

– Nagyon szerencsések vagyunk, hogy ennek a tangazdaságnak közel másfél hektár jut. A gyógy- és fűszernövények részére harminchárom magasított ágyásunk van. Kikísérleteztük, hogy mi mellett szereti, és a természetet is hagyjuk érvényesülni. Vannak olyan növények, például a kapor, az édeskömény vagy a szurokfű, amelyek nagyon könnyen szaporodnak magról, és most már a magas ágyásokon kívül, a fűben is nőnek. A gyerekeknek be tudjuk mutatni

A tavaly a csokoládé köré építettük fel a programot, idén is sütöttünk édes és sós süteményeket is. Fontosnak tartjuk, hogy figyeljünk a gyerekek érdeklődésére és igényeire, és ezekhez is igazítsuk a programjainkat.

azt is, hogy például a borágot, az izsópot és a kamillát sikerült visszatelepítenünk erre a vidékre. Ismertetjük velük, hogyan szaporíthatók ezek, és így ők is tudnak otthon különféle növényeket termesztetni, akár tömbházi körülmények között is, ládákban. Ugyanakkor arra is felhívjuk a figyelmüket, mennyire fontos, hogy miből mit és mennyit szednek le. Hogy soha nem szedjük le az egészet, mert akkor következő évben már nem lesz, ami

FOTÓK: OZSÁTH JUDIT

teremjen. Azt is mutatjuk, hogy vigyázzunk, hogy ne gyökérrel szedjük ki őket, s hogy a kicsiket körömmel, a nagyobbakat már ollóval, késsel, bicskával vágjuk le. Az is fontos, hogy milyen időben, milyen páratartalom mellett gyűjtjük a gyógy- és fűszernövényeket. Szoktak kacagni a gyerekek, amikor mondom, hogy úgy kell gyűjteni a gyógynövényt, hogy majd az unokájuk is tudjon arról a helyről szedni. És ezt nagyon komolyan gondolom, mert ha vissza tudnak oda menni az unokáink is, akkor tovább tudtuk adni mindezt.

– Milyen más gyerekeknek felkínált programjaitok vannak még?

– Harmadik tevékenységünk a szikarakonyhánkhoz kapcsolódik. Van egy

süteményes programunk, minden korosztállyal a neki megfelelő süteményt készítjük el: a picikkel az egyszerű pogácsákat, a nagyobbakkal már tudunk bonyolultabbakat is sütni. Egy órába, egy és egy negyedóra igyekezünk beleférni, így mondjuk, ha a nagyszünet elején jönnek el a gyerekek az iskolából vagy nagyszünet előtti óra elején, akkor a következő óra kezdésére visszaérnek. De olyanok is vannak, akik több órára jönnek. Ehhez sikerült egy olyan sütőt beszerezni, amelyik 25 százalékkal csökkenti a sütési időt, és egyszerre négy tepsivel tudunk sütni benne.

Van egy kis méhészpogramunk is, ezt Baricz István kollégánk vezeti, és néha besegít neki Kastal Gergő is. Szeretnék, hogy a gyerekek ne féljenek a méhektől

és tanulják meg, hogy méhek nélkül nincs élet a Földön. Tehát ők szükségese ahhoz, itt élünk, és ezért meg kell tanulnunk velük együtt élni, és kell tudnunk értékelni a mézet is, hiszen egy méhecske az egész élete során egy kanál mézet gyűjt össze. Ha ők nem végeznék a beporzást, nemcsak gyógynövényeink, de gyümölcsjeink és zöldségeink sem lennének. A gyerekek fel tudják venni

Egyesületnek elsősegély-bemutatók és tanfolyamok tartására. Nagyon fontos, hogy a gyerekeknek legyenek legalább alapfokú ismereteik ilyen téren, és ha társuk elesik, megüti magát, elvágja az ujját, becsípi az ajtóval, megindul az orra vére, tudjanak segíteni.

– Az említett gazdag programokon túl sikeres táboraitok is vannak.

– A Covid idején, 2020-ban, amikor gyermekeink már nem jártak iskolába és közösségekbe, rájöttünk, hogy az óriási udvarunkon tábor is tudunk tartani. Ekkor indultak az egyhetes és a kétnapos táborprogramjaink, és azóta már nyolc tábort szerveztünk. Az egész hetes táboraink öt napja tematikus nap: egy nap az állatvilágé, egy a növényeké, egy a tejé, amiből sajtot és joghurtot készítünk a gyerekekkel, aztán van egy gabonanapunk, amikor a gabonákkal, a liszttel ismerkednek és kenyeret, pogácsát és egyebeket sütünk. Mindig beiktatunk kirándulásokat is, aztán ezeken érdekes helyeket keresünk fel, és gyakorlatba ültetjük a biztonságos túrázásról tanultakat. Volt olyan év, amikor a túrák során a források voltak előtérben, volt olyan, hogy a gyógynövények, máskor meg a madarak. Az ötödik napon mindig van csapatjáték, amin nem egymás ellen játszanak, hanem játékos formában átismétlik a hét során tanultakat. Minden nap készítünk valami kézzelfoghatót is, amit haza tudnak vinni.

Tavaly indítottuk el a Csupa csoki cukimester nevű téli vakációs, kétnapos projektünket. A tavaly a csokoládé köré építettük fel a programot, idén is süttünk édes és sós süteményeket is. Fontosnak tartjuk, hogy figyeljünk a gyerekek érdeklődésére és igényeire, és ezekhez is igazítsuk a programjainkat.

Hála Istennek, nagyon sok gyerek megfordul nálunk, egyre több iskola ismeri fel, milyen értékekkel ismerkedhetnek meg itt a diákok. Már nem csak a Gyergyói-medencéből vagy Hargita megyéből, de távolabbi megyékből, például Maros, Kolozs, Brassó megyéből is sokan jönnek hozzánk. Kihívás számunkra, hogy úgy mutassuk be a gyerekeknek a gazdálkodást és a természet közeli életet, hogy meg is szeretessük azt velük. Szeretnénk, ha felismernék, hogy az ilyenfajta munkákhoz is szükség van az iskolában tanult minden tantárgyra. Legyenek felkészültek és szeressék a munkát, hogy lendülettel és szeretettel végezzék azt. A szellemi és a fizikai munkát ne állítsák szembe egymással, hanem egymás kiegészítőiként lássák őket. A fizikai munka közben elménknél megnyugszik, és könnyebben születnek meg benne a szellemi munkába beépíthető, jó ötletek.

A szellemi és a fizikai munkát ne állítsák szembe egymással, hanem egymás kiegészítőiként lássák őket. A fizikai munka közben elménknél megnyugszik, és könnyebben születnek meg benne a szellemi munkába beépíthető, jó ötletek.

a méhészruhá és egy látványkaptárban be tudjuk mutatni nekik a méhek titokzatos és csodálatos világát. Csendben mondom: az én véleményem az, hogy aki megismeri a méhek életét, biztosan hisz Istenben. Mert ilyen csodálatos világ véletlenül nem jöhetett össze.

Többször biztosítunk helyet a győrszentmiklósi Dancurás Hegyimentő

OSZVÁTH JUDIT

oszvathjudit@yahoo.com

Szülő vs. nagyszülő? Merre billen a gyermeki lojalitás mérlege? (2.)

A gyermekneveléshez egy egész falura szükség van – tartja a mondás. De mi van akkor, ha az illető „faluban” akár egymással homlokegyenest ellentétes elvek mentén képzelik el a lurkó nevelését, útbaigazítását, ha más-más korok más-más nevelőket eredményeztek, ők pedig csupán ritkán értik egymást? Erről és sok más, a témához kapcsolódó vonatkozásról beszélgettünk Gujdár Gabriella aradi klinikai szakpszichológussal, aki praxisa révén is árnyalt képet nyújt arról, ami a szülőket, nagyszülőket foglalkoztatja az ifjabb nemzedékek nevelése terén. Írásunk befejező részét alább közöljük.

– Azt hiszem, hogy ezeknek a határoknak az elmosása, eltörlése ugyancsak a kommunizmus idejéből maradhatott vissza, mert ebben állt tulajdonképpen a kontroll lehetősége, és azóta is görgetjük magunk előtt. Ilyenkor kell fellépnie valakinek, aki emlékeztet arra, hogy attól még az egyénnek vannak saját határai, amiket nem kellene átlépni, még akkor sem, ha ez sokak számára igencsak furcsa. És a „határtalanság” mellett még ott van ugye az is, hogy miként látták a szülők a gyermeket az előző rendszerben, és hogyan látják most. Akkor a gyermek 18 éves koráig valamiféle adaléka volt a szülőnek, ezt követően pedig hirtelen kellett tudnia mindent, amit egy felnőttnek illik tudni. Most pedig fokozatosan és folyamatosan szeretné ezt megtanítani a szülő azáltal, hogy ad neki olyan feladatokat, amelyekben ő maga dönthet, és figyelembe is veszi a gyermek választásait. Látsz-e túlzásokat ebben, és hol van az arany középút, amiből a gyerek nem lesz hirtelen felnőtt, állandó döntéshelyzetben lévő egyén, de azért mégis megtanulhatja fokozatosan a felelősségvállalást?

– Hát túlzások vannak, de inkább abban látom ezeket, hogy a mostani szülők tendálnak arra, hogy túlságosan védelmezzék, mindentől megóvják a gyerekeiket. Ebben talán ott van az is, hogy

nem akarnak hibázni a gyereknevelésben, megpróbálják minimálisra csökkenteni a hibalehetőséget, azonban így a gyerekek sem adják meg a lehetőséget arra, hogy hibázzon. Itt pontosabban a teljesítményorientált nevelésre gondolok, arra, hogy nem adok kézzelfogható napi feladatokat a gyerekeknek a háztartásban, viszont elvárom tőle azt, hogy jól tanuljon, nagyon jól teljesítsen az iskolában, öt különórára járjon, és különböző te-

A rövid időszakokban nem okoz problémát, ha stresszebbek, fáradtabbak, irányvesztettebbek vagyunk, viszont, ha ez ismétlődő és hosszan tartó, és a gyerek azt látja rajtunk, hogy irányvesztettek vagy elvesztettek vagyunk, segítségre van szükségünk, a természetes ösztöne ugye az, hogy átvegye mindezeket, és az óriási szeretetből, amit irántunk érez, megtegye azokat a dolgokat, amikre mi felnőttként nem vagyunk képesek.

vékenységekre. Tehát a gyerekek valahogy belenevelődnek a társadalmi elvárásokba, viszont nem tanulnak meg élni, szembenézni az élet mindennapi kihívásaival. Ezekkel szembesülnek ugyan, de nem tanulták meg józan paraszti ésszel, gyakorlatiasan megoldani vagy valamit kezdeni ezekkel. Azt látom, hogy a nevelésnek ez a része háttérbe szorult mostanában, inkább egy elméleti tudásalapú, teljesítményorientált nevelés dívik,

amelyben meg kell lennie, mondjuk, az angol felsőfokú nyelvvizsgának legalább a középiskola végére. Egy másik, fontos kérdés az, hogy hogyan találja meg a gyerek vagy hogyan lehet őt segíteni abban, hogy megtalálja a helyét a családban teljes értékű családtagként? És hogyan tanítom meg neki azt, hogy a család mindennapjaihoz miként tehet hozzá? Adok-e neki például kisebb-nagyobb feladatokat otthon, akár azt is, hogy megterítse az asztalt vagy kiterítse a ruhákat, tehát megtanítom-e neki a hasznos, kézzelfogható munkavégzést... ?

– Nagyon jónak tartom, hogy ezt a teljesítmény-orientáltságot említetted, mert látom a jelenséget, de nem körvonala-zódott előttem ennyire élesen az, hogy valójában a házimunkákat illetően szinte nincsenek elvárásaink, viszont rettenetesen sok elvárás tolong a tanulási teljesítmények terén még akkor is, ha ezt nem is fogalmazzuk meg így. És van még egy másik jelenség is, amire egyik ismerősöm hívta fel a figyelmem, nevezetesen, hogy korábban a szülők társasági élete határozta meg azt, hogy kik azok a gyerekek, akikkel barátkoznak a gyerekeik, most pedig fordítva van: gyakorlatilag a gyerekek barátságai köré szerveződik és alakul ki egy ilyen szülői társaság. Látsz-e ebben egy olyasmit, amiből esetleg azt olvashatja ki a gyerek, hogy körülötte forog a világ, hogy ő dönthet a szülő társasági életéről?

– Itt tennék egy különbséget például a mostani negyvenes, illetve harmincas szülők között: azt vettem észre, hogy az előbbieket inkább hajlamosak arra, hogy funkcionális szülők legyenek. Valahogy megpróbálták helyrebillenteni az őket ért sérelmeket, ellene menni azoknak a mintázatoknak, amelyeket a saját szüleik alkalmaztak, begyógyítani azokat a dolgokat. De volt egy elbillenés, ahogy te is mondod: minden a gyerek körül forog. A mostani harmincasoknál azt látom viszont, hogy fogják a néhány hónapos

babájukat, és beülnek egy kávézóba, bekapcsolják a babát a saját életvitelükbe, eljárnak sportolni, és megpróbálják fenntartani a saját addigi életüket. Hogy milyen áron, ezt nem tudom pontosan megmondani most, de gyakran tapasztalom ezt az eltérést az említett nemzedékekhez tartozó szülők között.

Egy bizonyos pontig talán természetes az, hogy a gyerek igényei szerint járunk össze a szülőkkel, főleg óvodás- vagy kisiskoláskorban, hiszen szükség van arra, hogy a gyerek megtanuljon szocializálni, társasági életet élni. De ha mindig az van, hogy ő áll a középpontban, csak az ő szükségleteit tartja a szem előtt a szülő, ez oda is vezethet, hogy torzul benne az úgynevezett kapcsolati térkép, és nehezebb lesz számára elfogadni például a határokat és a kölcsönösséget, vagy azt, hogy másoknak is vannak, lehetnek igényelni, akár a saját szüleinek is. Talán visszavezetném a helyzetet egy picit arra a pontra, amikor még a gyerek nem született meg: mert először volt a nő és a férfi, aztán lett az anyuka és az apuka. Nagyon sokszor elfelejtjük azt, hogy mi volt, milyen volt az élet a gyermek születése előtt... Nyilván, nem hozhatunk át mindent szülőként a szülőiséget megelőző életünkből, viszont fontos lenne átmenteni olyan dolgokat, amelyek örömet okoztak nekünk, amelyek tápláltak bennünket, és megtanítani azokat a gyerekeknek, akár átadni nekik. Az is nagyon fontos, hogy a gyerekek lássák a szülőket a saját barátaikkal, akik különbözhetnek a gyerek barátainak szüleitől, és nemcsak működnek, hanem örülnek, boldogok, jól érzik magukat, felszabadultak, tehát valószínűleg picit másképp viselkednek, mint a konvenciókból adódó vagy alakuló terekben, ahol esetleg egy felszínebb típusú beszélgetés folytatnak a gyermek kisbarátjának szüleinek.

Ehhez még annyit szeretnék hozzátenni, hogy ebből a gyerek elsősorban azt tanulja meg, hogy egy emberi kapcsolatot nem feladásként, nem áldozathozattalként éljük meg, és talán ez a legfontosabb hozadék a gyermek életében.

– Ezáltal elkerülhető-e az is, hogy a gyereket egy teljesen másfajta parentifikációnak vessük alá, mint annak, amit a mi nemzedékünk megtapasztalt? Mert egy tudatosabb szülői nemzedék esetén elkerülhető például az, hogy a anyukánk

terapeutája legyünk, de ugyanakkor a mi szülői nemzedékünk bizonytalan is, hiszen ki kell alakítania egy modellt, amely alapján nevel... A kérdés tehát az, hogy miként lehet elkerülni a parentifikációt egy ilyen puhatolózós szülői modellben, amelyben sokszor tűnik úgy, hogy bizonytalanok vagyunk? Olykor kicsit autoriterek, máskor egy kicsit kiengedjük a gyeplőt, a gyerek pedig látja ezt a határozatlanságot, esetleges irányvesztettséget, ami ugye a parentifikáció egyik alapja...

– Igen, ilyenkor hiányzik a megtartó keret, inkább így mondanám, amiben a szülő képes úgy szabályozni a saját idegrendszerét, hogy a gyerek biztonságban érezze magát. Ez csak akkor gond, ha a szülőnek egy hosszabb időszakáról beszélünk. A rövid időszakokban nem okoz problémát, ha stresszebbek, fáradtabbak, irányvesztettebbek vagyunk, viszont, ha ez ismétlődő és hosszan tartó, és a gyerek azt látja rajtunk, hogy irányvesztettek vagy elvesztettek vagyunk, segítségre van szükségünk, a természetes ösztöne ugye az, hogy átvegye mindezeket, és az óriási szeretetből, amit irántunk érez, megtegye azokat a dolgokat, amikre mi felnőtteként nem vagyunk képesek. És itt most nem feltétlenül a klinikai vagy akár patológiát érintő esetekről beszélek, hanem megmaradok az átlagos mentális egészséggel rendelkező szülő eseténél. Én úgy látom, hogy mindenkinek saját felelősség az, hogy igenis vigyázzon a saját mentális egészségére, és amikor érzi, hogy abba a bizonyos belső teherbíró kupájába, kannájába nem fér már több, ha már szinte betelt, akkor igenis lépni kell, segítséget kell kérni. Nem kell megvárni azt, hogy a gyermek oldja meg az életemet vagy javítsa a lelkiállapotomat.

Itt egy picit visszacsatolnék a másik aspektushoz, ami szóba került: a teljesítményorientált neveléshez. Ott igazából talán nem is a parentifikáció a legjobb szó, hanem az történik, hogy a gyerekek túlságosan gyorsan válnak felnőtté, és átugornak bizonyos olyan szakaszokat, amelyekben megengedett, hogy kísérletezzenek, hogy hibázzanak, hogy puhatolózzanak az élet kérdéseiben. Fontos, hogy megismerjük őket, hogy kíváncsiak legyünk rájuk, és tudjunk róluk, hogy megengedjük nekik,

hogy megéljék ezeket az „gondtalan” időszakokat.

Mi a legrosszabb, ami történhet, ha egy célt, amit kitűztünk nem sikerül elérnünk? Azt hiszem, hogy ez egy fontos kérdés, amit felvethetünk magunknak és a gyerekeinknek is akár. Mert ma már tényleg rengeteg információ elérhető mindenről... Például arról is, hogy az agyunk kognitív struktúrája, és nemcsak a miénk, hanem elsősorban a gyermekeinké, megváltozott a technológiai fejlődés hatására, és nagy mértékben

FOTÓ • GUIDÁR GABRIELLA ARCHIVUMA

Guidár Gabriella aradi klinikai szakpszichológus

különbözik, mondjuk a 20 évvel ezelőtti kognitív struktúrától. Olyan lett, mint egy szivacs, amely állandóan és megállás nélkül szívja magába az információt. Sokkal gyorsabbak az idegpályák közötti kapcsolódások, viszont bizonyos idegpályákat pont emiatt már nem használunk, vagy háttérbe szorultak. Így például az érzelmi szabályozást külön meg kell tanítani a gyerekeknek, beszélni kell ezekről velük, meg kell foglalmazni őket, és segíteni a gyermeket abban, hogy megtanulja megfogalmazni azt, ami történik a belsőjében.

Az áprilisiban közölt interjúnk második, befejező része.

BARTHA RÉKA-EMESE

bartha.reka.emese@gmail.com

Szatmári és dévai győzelem született az idei Örökségünk Őrei döntőjében

A szatmárnémeti Kölcsey Ferenc Főgimnázium díszterme adott otthont május elején az Örökségünk Őrei vetélkedő országos döntőjének. Hat általános iskolai és hat középiskolai csapat jutott be az Örökségünk Őrei – Fogadj örökbe egy műemléket vetélkedő országos döntőjébe, amelynek idén Szatmárnémeti adott otthont. Az RMDSZ által 2012-ben életre hívott vetélkedő lényege, hogy a diákok kiválasztanak egy-egy műemléket, és az a feladatuk, hogy felfedezzék, és másokkal is megismertessék azokat az értékeket, történeteket, különleges eseményeket, amelyek egyedivé teszik azt. A sztorit, a különlegességet keresik: azt, ami kiemeli az épületet a többiek sorából. Könyvtárakban, archívumokban keresgélnek, régi újságokat böngésznek, bejárják az épületeket, és felfedezik azok rejtélyeit, bevonva a kutatómunkába szakembereket is. Ez az Erdély-szerte működő mozgalom az utóbbi időszak legsikeresebb, ifjúságnak szóló örökségvédelmi kezdeményezése, hiszen immár 13 megyében eddig közel 4 ezer diák vett részt benne.

Az országos döntőbe a regionális döntők legsikeresebb csapatai jutottak be: két-két csapat a Kolozsváron rendezett partiumi regionális döntőből, a Déván rendezett szórványdöntőből és a Székelyudvarhelyen tartott székelyföldi döntőből.

Az általános iskolák csapatai közül a szatmári döntőben a Panda banda (Ady Endre Elméleti Líceum, Nagyvárád), a Peronkommandó (Kölcsey Ferenc Főgimnázium, Szatmárnémeti), a CSÍKszentimrei Templomosok (Arany János Általános Iskola, Csíkszentimre), a zetalaki Kisboldogasszony kápolna őrei (Dr. P. Boros Fortunát Középiskola, Zetalaka) a Szent Mihály Örökösői (Gróf Majláth Gusztáv Károly Római Katolikus Teológiai Líceum, Gyulafehérvár), és a Büszke ŐR-hegy (Bethlen Gábor Kollégium, Nagyenyed)

szerepelt, rövid színdarab keretében bemutatva az általuk védelembe vett műemléket. A középiskolás csapatok közül a Kolozsmonostor kutatói (Kolozsvári Református Kollégium, Kolozsvár), az Emlékvadászok/Zárda templom őrei (Hám János Római Katolikus Teológiai Líceum, Szatmárnémeti), az Eötvös

örökösői (Eötvös József Szakközépiskola, Székelyudvarhely), a HATSZEG (Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Líceum, Gyimesfelsőlök), a 49'-es Obeliszk őrei (Téglás Gábor Elméleti Líceum, Déva) és A remény hősei (Gróf Majláth Gusztáv Károly Római Katolikus Teológiai Líceum,

Gyulafehérvár) versengtek az országos első helyért. A verseny órákon keresztül tartott. A közönség és a zsűri nehéz helyzetben levő tagjai hosszabb-rövidebb színi előadásokat tekintettek meg, amelyek témája a pártfogásba vett műemlék története volt. A vetélkedő mindenki számára igen hasznos volt, hiszen olyan műemlékeket ismerhettek meg, amelyek felkerülhetnek a következő kirándulás úti céljai közé, úgy hogy már rengeteget tudunk róluk. Hozzájuk köthető csodáktól kezdődően, technikai adatokon át titkos, kedves történetekig. Olyan információkat, amelyeket talán a helyiek sem tudnak. Szatmáriként iz-

Könyvtárakban, archívumokban keresgélnek, régi újságokat böngésznek, bejárják az épületeket, és felfedezik azok rejtélyeit, bevonva a kutatómunkába szakembereket is.

galmas információ volt e sorok írójának például, hogy egykor Szatmárnémetiben járt vadnyugati show-jával Buffalo Bill is. És ha már itt tartunk, jöjjenek az eredmények! Az általános iskolás kategóriákban a fentebbi információt is megosztó szatmári Peronkommandó lett az első helyezett, akik a Szatmárnémeti Vasútállomást fogadták örökbe. Második helyen a nagyváradi Szigligeti Színház épületét védelmébe vevő Panda Banda lett, míg harmadikként a Csíkszentimrei Templomosok végeztek – ők településük római katolikus plébániatemplomjáról osztottak meg izgalmas információkat. A középiskolás kategóriában a 49-es obeliszk őrei győzedelmeskedtek, akik az 1848-as piski csata emlékművét, a csárdát és obeliszket vették védelmükbe. Őket követik az Eötvös örökösei, akik saját iskolájuk épületét ismertették meg mindenkiel, illetve a HATSZEG csapat, amely a Gyimesbükki Vasútállomás épületével foglalkoztak az utóbbi hónapokban.

MAGYAR KÖZOKTATÁS

Közösségmegtartó erejű a Délutáni oktatási program

Több oktatási intézményben stabilizálódott a gyerekek létszáma az elmúlt közel nyolc évben, helyenként pedig számszerű növekedés is tapasztalható az Iskola Alapítvány által működtetett Délutáni okta-

anyagi lehetőségük külsős segítséget megfizetni. Számukra az, hogy egy pedagógus segít a leckével, megalapozza a tanulmányait a magyar nyelvű iskolában. Másképp, főleg a vegyes anyanyelvű családok esetében, valószínűleg már nem magyarul tanulna. De ott vannak azok a diákok, akik a délutáni pedagógusnak köszönhetően olyan kreatív foglalkozásokon vesznek részt, amikre a szülőknek nem lenne lehetőségük eljuttatni még iskola és munka után a gyerekeket. A legtöbb pedagógusunk a leckék mellett igazi közösségi élményt nyújt és kínál a program résztvevőinek, sok kisdiáknak ilyen közösségi élmény megélésére kizárólag itt van lehetősége. Nemcsak a gyerekeknek, hanem a szülőknek is nagyon fontos az, hogy a program által délutánonként biztonságban tudhatják a gyerekeiket, amíg ők végeznek a munkahelyükön. Tudják, hogy a délutáni órákban a pedagógusok segítségükre vannak a házi feladatokban, segítenek, ha elakadnak valamilyen iskolai munkában, és mindezek után a pedagógusok minden nap arra törekednek, hogy készüljenek valamilyen készségfejlesztő feladattal is számukra.

FOTÓ: GÁL-JANKÓ KATALIN

Számos pozitív hozadéka van a délutáni oktatási programnak, amelyhez egyre többen csatlakoznak

tási programnak köszönhetően. A kolozsvári székhelyű szervezet elnöke, Nagy Zoltán-Levente a 14 megyében működő, több mint háromezer diákot érintő kezdeményezés hatásáról, jövőjéről beszélt.

– Ha egyetlen történettel kellene bemutatniuk, mit jelent a Délutáni oktatási program egy erdélyi magyar gyermek számára, melyik jutna eszükbe először?

– Számtalan ilyen történet van. Szinte minden településen, ahol jelen van az alapítvány Délutáni oktatási programja, találkozunk olyan kisiskolással, akinek nincs megoldva a délutáni programja, mert vagy nincsenek nagyszülők, vagy a szülők későig dolgoznak, vagy nincs

– A kezdeményezés egyik célja az anyanyelvű oktatás vonzerejének növelése. Tapasztalataik szerint valóban erősíti a magyar iskolák iránti bizalmat és elköteleződést a családok körében? Tudnak konkrét példákat említeni, ahol ez mérhető változást hozott?

– Az egyik legnagyobb siker, hogy a nyolc év alatt stabilizálódott a gyerekek létszáma azokban az oktatási intézményekben, ahol jelen vagyunk, elkerültük a létszámcsökkenést, osztály-összevonásokat több helyen. De vannak kifejezetten pozitív példák, ahol számszerű növekedés is tapasztalható a délutáni oktatásnak köszönhetően. Az egyik ilyen Szászfenes, ahol a magyar nyelvű oktatás 2021-ben 9 gyerekkel indult el, ma 63-an vannak. Vagy a dési George Coșbuc Általános Iskola, ahol a Délutáni oktatási és

buszprogramunk eredményeképp sikerül továbbra is fenntartani összevonás elkerülésével az 5 különálló osztályt, valamint létszámbeli növekedés mutatkozik a magyar tagozat elemi osztályaiban. Itt az idei iskolai évhez viszonyítva, jövőre 6 gyerekkel több iratkozik az előkészítő osztályba, így nő a délutáni oktatásban részt vevő diákok száma is, ugyanis eddigi évek tapasztalataiból a diákok 100%-a igényelni szokta a délutáni oktatást. Ezek olyan visszajelzések számunkra, amelyek alátámasztják, hogy mekkora szükség van az ilyen programokra, és hogy valószínűleg, számmal mérhető eredménye, közösségfenntartó és -megtartó ereje van. 3396 diák jár jelenleg a Délutáni oktatási programunkra, ez 2000-nél több család bizalmát jelenti. Ezek a szülők munkahelyük vagy egyéb elfoglaltságuk és lehetőségeik hiánya miatt nem tudnak a sokszor már délben véget érő iskolaprogram után együtt készülni a diákokkal a következő napra, nincs lehetősége egyéb foglalkozásra vinni a gyermeket. Azt, hogy mi ezt díjmentesen kínáljuk ezeknek a közösségeknek, sok esetben döntő jelentőségű tényező az iskolaválasztás során. Saját felmérésünk szerint a szülők 20%-a választott magyar nyelvű oktatást a Délutáni oktatási program jelenléte miatt.

– Hosszú távon hogyan képzelik el a program jövőjét? Milyen fejlesztésekre lenne még szükség ahhoz, hogy a magyar oktatás Erdélyben valóban versenyképes, vonzó és megtartó erejű maradjon?

– A mi szerepünk és lehetőségeink csak a tanórák utáni foglalkozásokra korlátozódnak az elemi oktatásban. Ezen a területen a célunk a folyamatos növekedés, minél több szórványtelepülés és intézmény, valamint pedagógus bevonása a programba. Bízunk benne, hogy a befektetett munka, és a számszerűsíthető eredmények a jövőben is megalapozzák a program fennmaradását.

B. L. J.

Zenével a felnőtté válás felé

Február közepén fergeteges hangulatú szőlőest volt a kolozsvári Waldorf Líceumban. A dísztermet zsúfolásig megtöltő közönség összesen harminc dalt hallgatott meg a magyar tagozat 11. osztályos diákjainak előadásában. Igazi örömmel és éneklés volt, amit tánccal, tapssal jutalmazott az iskola magyar és román tagozatos diákjaiból, szülőkből, hozzátartozókból álló vidám közönség.

A szőlőest a Waldorf-iskolákban a tanterv része. Hogy milyen módon az és milyen kompetenciákat fejleszt, arról álljon itt a Szabó Mária zenetanár, 11.-es osztálykísérő, Papp Emese 12.-es osztálykísérő és ebben a sikeres projektben részt vett diákok véleménye.

Jó volt látni őket, ahogyan támogatták egymást

„Mindenik embernek a lelkében dal van,
És a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
Az hallja a mások énekét is szépnek.”
Babits Mihály

A Waldorf-tanterv minden évben más-más próbatételek elé állítja a diákokat. A 11. osztályban ez egy nagyszabású koncert, azaz a szőlőest, ahol a diákok szó szerint és átvitt értelemben is a kiállnak a reflektorfénybe. A „nagyszínpadon” sok-sok (talán több, mint száz?) ember előtt mutathatják meg egyéniségüket, énektudásukat, de legfőképpen azt, hogy hogyan tudnak együtt zenélni, együtt örülni, együtt alkotni egy szórakoztató, szívmengető közös műsort, és ugyanakkor átadni a közönségnek a bennünk kavargó nagy érzéseket.

Nagyon fontos kiemelni, hogy ez egy olyan esemény, amikor a közönségnek, egyúttal a közösségnek alkalma nyílik arra, hogy a fellépő fiatalokkal együtt lélegezve éljék meg azt, ahogyan ők kipróbálják magukat valami olyasmiben, amit – a legtöbben – addig még nem csináltak. A zene segít fiataljainknak abban, hogy átlépjenek önmagukon, ezzel is új tapasztalatokat szerezve a saját személyiségükről.

A szőlőestre harmadik alkalommal került sor iskolánkban. Lassan hagyománnyá kezd válni, és sok-sok Waldorf-hagyományhoz hasonlóan, ez is beépül a „közösségi tudatunkba”. Gondolatban már a kisebb osztályosok is készülnek rá.

Minden alkalommal nagy a siker, a közönség tombol, szórakozik, bulizik és élvezi a többé-kevésbé ismert dalokat, sokszor együtt énekel a fiatalokkal és lelkesen tapsolja meg a produkciókat. Viszont érdemes betekinteni a kulisszák mögé, hogy mit is jelentett mindannyiunknak egy ilyen nagyszabású eseményre való felkészülés.

A felkészülés első szakaszában történt a dalválasztás, különböző kritériumoknak megfelelően. Ezek közül a legfontosabb, hogy a fiatal számára kedves dalról legyen szó, amit számtalanszor el tud énekelni majd, amit nem tud/képtelen megunni, mert nem tud befásulni és ezért folyamatosan javíthatja, dolgozhat rajta és ezáltal is fejlődik.

Osztályom diákjai közül egy-két kivétellel mindenki tudta már, hogy milyen dalokat szeretne elnevelni, és ezekhez tudták is tartani magukat. Ezek stílusban, hangi képességeik szerint nekik megfelelő dalok voltak. Nagy öröm volt számomra az, ahogyan már a dalválasztásból kisejlett – ismét – mindannyiuk egyénisége, ízlése és az önmagukról szóló mondanivaló is.

Az egyéni dalok mellett az osztály közös dalokat is készített, amelyekben közösen egyeztünk meg. Nagyon jó érzéssel töltött el, hogy fiataljaim mind olyan dalokat javasoltak, amelyeket én is szívesen választottam volna. Ilyenkor arra gondolok, hogy annyi év alatt (első osztálytól velük vagyok zenetanárként, hatodikos koruktól osztálykísérőként) talán valamit mégiscsak jól csináltam...

A dalválasztást az egyéni felkészülés időszaka követte, amikor általában egy iskolai vagy külsős zenetanárral készültek, rendszeres próbákkal csiszolták a választott darabot. Ebben a folyamatban Papp Emese kolléganőmmel orosz-lánrészt vállaltunk. Emesének köszönettel tartozom, de hasonlóképpen besegített Rác Szabolcs betanító kollégám is. Szándékosan úgy alakítottam az évi óraebesztásomat, hogy közvetlenül a szőlőest előtt hosszabb időn át együtt lehessenek osztályommal. Ez szó szerint azt jelentette, hogy másfél hónapon át, a Waldorf-pedagógiára jellemző epochában minden reggel 8–10 óra között, előzetes beosztás szerint tudunk egyesével vagy kisebb-nagyobb csoportokban próbálni. Az epocha utolsó két hetében már élő zene kísérte a próbákat, saját diákjainkból kovácsolódott zenekarral, ugyanakkor lassan megismerkedtek a mikrofonnal, a technikai háttérrel. Ez is egy új élmény volt legtöbbünknek, olyan, amit meg kell szokni, ismerni, kihasználni az előnyeit és leküzdeni magukban az ellenszenvet, az idegenkedést, tulajdonképpen erővé alakítani a jelentkező problémákat.

A csapat közösségi erejét nagyon megerősítette a felkészülés folyamata. Sok nehéz, erőt próbáló pillanaton mentek át önmagukban is, de együttesként is – ez egy olyan „lecke” volt, amelyet csak így lehetett „megtanulni”. De túl a nehézségeken, vitákon, jó volt látni őket, ahogyan egymást támogatták, egymásnak segítettek, hozzászóltak, tervezgettek, alakítottak, ötleteltek. Fontos tudni, hogy a szőlőestnek az is egyik célja, hogy az eseményt a fiatalok saját erejükből, saját maguk hozzájárulása: a dalokkal való felkészülésen túl ez esemény-szervezést, reklámozást, plakátkészítést, színpadberendezést, közönségtér berendezést és még számos egyéb részletet jelent, és természetesen nincsen nagyobb öröm, amikor mindezek a saját kezeik alól kovácsolódnak össze egy sikeres estté.

Közvetlenül a szőlőest előtt fiataljaim még a téli, modulközi vakációjukat is főpróbákkal töltötték. Igen, mikor mások pihentek, ők az iskolában próbáltak több napon át, az utolsó simításokat és részleteket pontra téve.

Vakáció utáni első estén volt a nagy esemény, melyen iskolánk nagyterme zsúfolásig megtelt, az osztály összesen

harminc dalt adott elő, fergeteges sikerrel és pezsgő hangulatban. Minden bizonnyal nem az volt a fontos, hogy ki mennyire és milyen minőségben adta elő a dalát, hanem az, hogy mindenki, kivétel nélkül, túltett magán. Az az út, amelyet bejárt fél év alatt, óriási út volt és nagyon gazdag. Arról, ami a szülőtesten történt, nehéz beszélni könnyek nélkül.

hogyan lehet jókedvűen, a célnak megfelelően kompromisszumot kötni.

Az igazi kihívás akkor kezdődik, amikor az egyénileg begyakorolt dalokat a társaik előtt is elő kell adják. Nem elég a dalokat elénekelni, elő is kell adni őket. Ehhez a színpadi fellépés, a kiállítás gyakorlása, a megfelelő mozdulatok meg-

Boldog oszliként láttam, ahogy fiataljaink ismét nagyot léptek a felnőtté válás és az önmegegyesítés, de ugyanakkor az összetartozás felfelé ívelő lépcsőjén.

Úgy érzem, hogy ez volt tizenegyedik osztályunk mottója, csúcspontja, betetőzése, egy szép, maradandó, kedves emlék, melyért kimondhatatlanul hálás vagyok fiataljaimnak. Biztosan vallom, hogy ők is így látják és érzik.

„Singing, singing will always
be my song of a bright moon
that illuminates my heart.”

Frida Kahlo

(Szabó Mária, 11. osztály kísérője, zenetanár)

Másként néznek fel egymásra

A Waldorf-iskolában nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a fiatalok önálló véleménye legyen, ami mellett emberi módon tudjon érvelni. Megtanulja, hogy hogyan lehet elfogadtatni másokkal a saját véleményét vagy elfogadni a mások nézőpontját.

Tizenegyedik osztályra a gyerekek már fiatalokká, szinte felnőtté érnek, ezért sok kihívásra van szükségük, ahol egyben meg is mutathatják magukat, a tehetségüket. Ebben nagyon sokat segít a Waldorf-iskolákban a szülőest, ahol ugyan nem mindenki, de a fiataloknak nagy része megmutatja, hogyan tud a világ elé állni, egyedül, egyenesen, tisztán, felvállalva önmagát.

A folyamat hosszú előkészületet igényel, ugyanis gyakran nehéz kiválasztani a megfelelő, mégis kedvenc dalokat, amelyekkel a diákok közönség elé állnak. Majd jön a még nehezebb feladat, az, hogy találni kell olyan közös dalokat, amelyeket mindenki el tud fogadni, sőt jobb esetben szívesen elő is tud adni. Nyilván lehet ezt úgy is, hogy a tanár dönti el, hogy mit érdemes, de akkor a fiatalok nem tanulják meg,

találása, az öltözet kiválasztása, a koreográfia kidolgozása mind rengeteg energiát, időt és türelmet vesz igénybe. A diákság néha nehezen fogadja el a tanácsokat, néha semmilyen ötlettel nem jön. Nehéz megtalálni az egyensúlyt, hogy tanárként mibe szóljunk bele és mibe ne szóljunk bele. Amikor már aránylag összeáll az előadás, akkor nagyon fontos, hogy különböző osztályok meghallgassák, megnézzék őket, így lassan megszokják, hogy „hova”, kinek énekelünk. Nem elég csak énekelni, a közönségnek „oda kell adni” az élményt. Ha a közönség élvezi, az már fél siker.

Jó látni, ahogyan biztatják egymást, segítenek egymásnak, izgulnak és örülnek egymással. Nagyon jó csapatépítő ereje van, helyet ad mindenféle összekoccanásnak, versengésnek, ugyanakkor hihetetlenül jó önismeret is egyben.

Nagyon tudnak izgulni a megmérettetés előtt, közben, mégis miután lejár, alig várják, hogy még egyszer megmutathassák magukat. Érdekeség benne az is, ahogyan megváltoznak az „erőviszonyok” az osztályban egy ilyen fellépés után. Másként néznek fel egymásra, más helyet kap egyik-másik társ a csapatban.

Szerintem ez az egyik leghatékonyabb módszer arra, hogy a diákok felelősségteljes fiatalokká érjenek.

(Papp Emese, 12. osztály kísérője)

Számomra egy nagy belső utazás volt

Mint zenész, az út megpróbáltatásokkal teli volt, de hála ennek megtanultam, hogy hol vannak a határait és tapasztalatot szereztem mind színpadi kiállításban, mind gitározási technikákban. (Bazsó)

Számomra nagyon izgalmasak voltak a próbák és a készülődés, mert társaink olyan oldalát/képességeit ismerhettük meg, amit nem minden nap látunk. Különösen tetszett az, hogy fejleszthettem az énektudásomat és az önbizalmamat ezek alatt, és jó érzéssel zártam le az egészet. (Gréti)

Eleinte nehéz volt elengedni magamat éneklés közben, úgy a tanárok, mint az osztálytársak előtt, de a sok próba alatt sikerült megtanulnom, hogy hogyan legyen több önbizalmam és hogy ne féljek megmutatni azt, ami mögött mennyi munka van. (Liló)

A szólóestre való felkészülés számomra egy nagyon kimért folyamat volt. Már rég, a próbák kezdete előtt eldöntöttem,

Számomra a szólóest hatalmas élmény volt. Az utolsó percekben kezdtem igazán izgulni és fel akartam adni, de sikerült ezt a félelmet legyőzni. Színpadon állni sok ember előtt, azt hittem, nagyon elveszi majd a bátorságom, de igazából nagyon sok erőt adott. Sok osztálytárs hangján meglepődtem, lenyűgöztek. Büszke vagyok magunkra. (Sára)

FOTÓK • CRISTIAN MOISE ÉS OZSVÁTH JUDIT

hogy mit szeretnék énekelni. Végtelen nagy boldogság fogott el, mikor kiálltam a tömeg elé és még sikerült megnevetetni is a közönséget. (Károly)

Úgy gondolom, hogy 11. osztályban egy alkalmas megpróbáltatás/feladat egy diák számára, hogy ki merjen állni száz ember elé, hogy elénekeljen egy dalt. Emellett a közös készülés és az osztálytársak támogatása az osztályközösséget is összekovácsolta. (Benke)

A szólóestre való készülés számomra egy nagy belső utazás volt. Eleinte nem volt önbizalmam, de a próbák és a tanárok biztatása segített abban, hogy elhiggyem, képes vagyok rá. Az előadásig vezető út megtanított arra, hogy a kitartás és a gyakorlás magabiztossá tehet. (Tamás)

Ez számomra egy nagyon izgalmas élmény volt. A próbákat komolyan vettük, de úgy, hogy ugyanakkor jó hangulatban teltek. Nem volt könnyű bátorságot gyűjteni ahhoz, hogy mások előtt énekeljek, de nagyon örülök, hogy nem szálltam ki ebből az egészből, mert kár lett volna. (Sára)

Számomra a szólóest egy felejthetetlen élményként marad meg, szerintem örökre. Csodálatos volt ennyi emberrel együtt dolgozni egy közös célért. Az unokáimnak majd ezt fogom mesélni – mármint amikor lesznek majd. (Lili)

Számomra a szólóestünk egy nagyon jó élmény volt. Az előkészületeknél mindenki megtette a tőle telhetőt és támogattuk egymást az éneklésben. Öröm volt olyanokat is énekelni hallani, akik alapból kevésszer szólalnak meg az osztályban, és kellemes meglepetés volt hallani, hogy nekik is milyen szép hangjuk van. Jó volt látni, hogy milyen sokan eljöttek a szólóestre, és hogy velünk énekeltek és buliztak. (M. Réka)

Nekem nagyon jól telt a szólóestre való felkészülés. Kellemes úgy időt tölteni az iskolában az osztálytársaimmal és észrevenni, mennyire összetartóak tudunk lenni és támogatni egymást. Meglepettem, hogy mennyire szépen tudnak énekelni a legtöbben és örülök, hogy segíthettem, és részt vehettem ebben. (Fruzi)

A szólóest alatt rengeteg dolgot tanultam, mint például azt, hogy hogyan győzzem le a mások előtti félelmem, hogyan vállalam fel magam és azt, hogy hogyan adjam át a közönségnek a legjobban azt, amiről énekeltem. (Zazi)

A szólóestre való felkészülés lassú volt, az előadás gyorsan telt. A felkészülés és a dalok kiválasztása hosszú idő volt. De az előadás megérte. (Jani)

Impresszív volt az egész esemény, nagy volt és őszintén imádtam flexelni érte, és meghívtam mindenkit is. Egy egyszeri alkalom, amiből a legjobbat húztuk ki, ezt majd kellemes lesz öreg korunkban visszanézni, vagy osztálytalálkozókon felhozni. (Dömi)

A szólóest egyszerűen hihetetlen élmény volt – az a fajta, amire évek múlva is büszkén és nevetve emlékszünk majd vissza. Az egész egy igazi sztori volt: elindultunk egy úton, ahol az első nagy küldetés a tökéletes dal kiválasztása volt. Volt, aki azonnal rávágta, mit énekel, volt, aki listákkal vívott belső csatát, és persze olyan is akadt, aki az utolsó pillanatban váltott.

Aztán jött a szövegtanulás, majd az újabb kihívás kiállni és megmutatni a hangunkat. Nagy levegő, dobogó szív, és indul! Egymást bátorítva, együtt énekelünk és táncoltunk.

Ahogy közeledett a nagy nap, egyre bátrabbak lettünk. És amikor végre eljött a szólóest, minden stressz átváltott energiává. Nem volt mindig zökkenőmentes az út, de pont a kihívások tettek minket erősebbé.

Nevettünk, fejlődünk, összekovácsolódtunk – és hatalmasat szól az este.

Köszönet mindenért Papp Emesének, Szabó Máriának, a fantasztikus osztálynak és minden zenésznek, akik nélkül ez nem lett volna ilyen ütős koncert! (Bogi)

OZSVÁTH JUDIT

ozsvathjudith@yahoo.com

Az olvasóvá nevelés fellelővára a temesvári Bartók Béla-líceum

A temesvári Bartók Béla Líceum az évek során sok hagyománnyá vált olvasóvá nevelési programot szervez, amelyeket évről évre megismételnek minden generációval. Az alábbiakban ezek közül mutatunk be néhányat:

1. *Ezer perc az olvasás jegyében.* Az Újszentesi Általános Iskola és a Bartók Béla Elméleti Líceum második osztályos tanulói közösen teljesítették az 1000 perces olvasáshívást, amely során naponta olvasnak, majd egy találkozón oszták meg kedvenc könyveiket és élményeiket. A program nemcsak az olvasás szeretetét erősíti meg bennük, hanem új barátságokat és szorosabb kapcsolatot is kialakít a két közösség között.

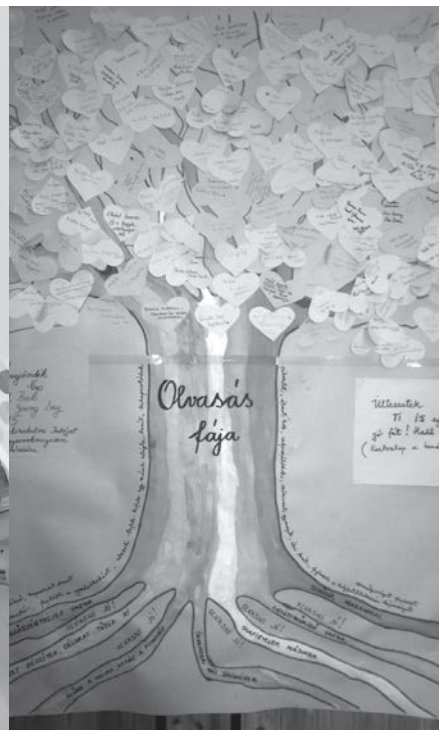
2. *Add tovább az olvasás örömét!* A nemzetközi könyvajándék-nap alkalmából sikeres könyvgyűjtést szervez az iskola, így sok kötettel gazdagodott a könyvtár, miközben az alsó tagozatos diákok változatos programokon keresztül mélyítik el az olvasás szeretetét. A nagyobb diákok példát mutatva olvastak fel a kisebbeknek, így erősítve a közösségi élményt és a könyvek iránti lelkesedést. Van kedvenckönyv-bemutató, könyvtárlátogatás, könyvkóstolgató, lapbookkészítés, olvasónapló bemutatása.

3. *Az olvasás fája.* Az olvasás fája várja mindazokat az iskolában, akik érdekes könyvet ajánlanak olvasótársaiknak, felkeltve így a kíváncsiságot sok-sok érdekes történet iránt. Diákok, tanárok, szülők kapcsolódhatnak ezúton az olvasók nagy családjához. Az olvasás fája elárulja azt is, hogy melyek azok az értékek, amelyeket az olvasás fejleszt és miért jó olvasni. A diákönkormányzat is aktívan részt vesz ezen az akción, könyvgyűjtést szervez az 1–4. osztályosok részére. Hozz te is egy könyvet a kisdiakoknak! címen.

4. *Kicsikből nagyok.* A Kicsikből nagyok könyvsorozat alapján a diákok híres emberekről készítenek projekteket: Marie Curie-ről, Albert Einsteinról, II.

FOTÓK • BARTÓK BÉLA LÍCEUM

Erzsébet királynőről és Teréz anyáról. Megismerik életútjukat, munkásságukat, felfedezéseiket, valamint néhány híres gondolatukat. A beszélgetések és a közös feldolgozás során a gyerekek felismerik, hogy ezek a nagy emberek is voltak gyerekek, akik szerettek olvasni, tanulni és felfedezni. Példájukból kitarthat, kíváncsiságot, felelősségvállalást és segítőkészséget tanulhatunk.

5. *Könyvkóstolgató.* A program során a diákok bemutatják kedvenc könyvüket, majd egy mese segítségével megismerték az olvasás varázsserejét. Rájönnek arra, hogy egy könyv olyan, mint egy kis kapu egy másik világba. Amikor olvasunk, olyan, mintha egy varázslatos kirándulásra mennénk, ahol találkozhatunk kedves állatokkal, hősökkel és olyan helyekkel, amiket még soha nem láttunk. Az olvasókuckóban örömmel lapozgatják a számunkra előkészített különböző

témájú képeskönyveket. A tevékenység végén mindenki elkészíti saját állatos könyvjelzőjét.

6. *ZICI – Ziaua Internațională a Cititului Împreună, avagy az együtt olvasás nemzetközi napja:* Ennek a programnak a keretében a diákok megünnepelik a hangos felolvasás világnapját. Ezt a nemzetközi eseményt általában február első szerdáján ünneplik, célja a felolvasás élményének népszerűsítése, a közösségi olvasás és az írástudás támogatása a világ minden táján. A gyerekek közösen olvasnak, játékos és izgalmas kihívásokkal fűszerezve a felolvasásokat: robotnyelven, cicahangon, suttogva, tévébemondóként, az asztal alatt vagy éppen a falhoz dőlve.

A programok ötletgazdái és szakmai irányítói: Balázs Melinda, Kasza Gabriella, Milos Edit, Moldoveanu Melinda, Vinczeffy, Török Edit és Major Gabriella.

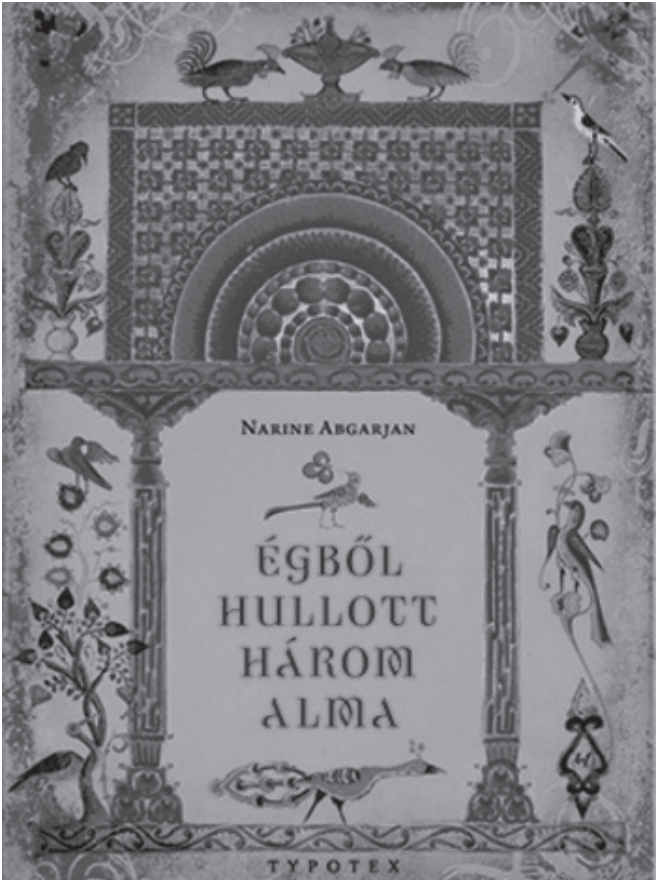
Könyvajánló nagyoknak

Narine Abgarjan: *Égből hullott három alma – Marani krónikák és egyéb történetek*. Typotex, Budapest, 2024.

Az Égből hullott három alma egy apró hegyi faluba, Maranikba vezet, ahol a lakók a történelem sújtotta évtizedek ellenére is újra meg újra felépítik az életüket. Kitaratóak és szívósak, ragaszkodnak egymáshoz, szokásaikhoz és örökségükhöz. A regény egyszerre szól veszteségről és megmaradásról, emberi kitartásról, valamint arról, hogyan élhet tovább egy közösség a történelmi és természeti tragédiák után. A könyvnek különleges hangulata van, amikor a hétköznapi valóság keveredik a mítosszal és a népmesékkel. A szereplők szerethetőek, esendők, tele humorral és fáj-

A regény egyszerre szól veszteségről és megmaradásról, emberi kitartásról, valamint arról, hogyan élhet tovább egy közösség a történelmi és természeti tragédiák után.

dalommal. A regény nyelve lírai, mégis közvetlen, olvasás közben szinte részeseivé válunk a történeteknek, a hegyi falu közösségének. Olyan könyv, ami kedvesen és őszintén beszél az életről, a veszteségről, a reményről és a közösség megtartó erejéről.

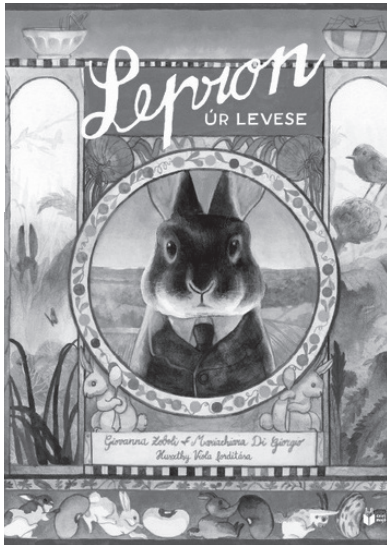
Könyvajánló kicsiknek

Giovanna Zoboli: *Lepron úr levese*, Illusztrálta: Mariachiara Di Giorgio. Csirimojó Kiadó. 2025. 5+

Lepron úr egy kedves nyúl, aki nagyon szereti a zöldségeket, a családját és a közösséget, amelyben él. Viszont minden-nél jobban szeret finom zöldséglevest főzni. Annyira finom ez a leves, hogy a világ minden tájáról jönnek megízlelni és megtudni, mi a leves titka. De vajon miről álmodik Lepron úr, és mi törté-nik, ha nagy tételben kezd levest főz-ni, levesgyárat alapítva? Egy gyönyörű

mesekönyv, amelyben az illusztrációk elvarázsolnak, a történetek elgondol-kodtatnak. Kezdő olvasóknak, de közös olvasásra is kiváló történet!

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI
bszekelynoemi@yahoo.co.uk

Egőlegyezgetés vagy harmonikus kapcsolat?

Az utóbbi időben sokat voltam gyermek- és fiatalok társaságában (a középiskolásokat már így kellene szólítani, ha kicsit jobban odafigyelünk rájuk), és ez alapjaiban változtatta meg nézeteimet a nevelésről, a szülői és felnőtt hozzáállásról, feladatköréről. Amiket itt leírok, nem egy korszerű parentingtanfolyam részét szeretnék képezni, hanem olyan praktikus dolgok, amelyek esetén hatalmas ellenállásra számítok a felnőtt társadalom részéről. Azonban egy dolog biztos: mivel én magam a gyermekemmel 15-16 éves kora után is jóban szeretnék lenni, ezeket a megfigyeléseimet konkrétumra fogom váltani. Elég nagy eséllyel képezik harmonikus kapcsolatunk kulcsát, alapját egy várhatóan nehéz időszakban. Lehet ignorálni, de el is lehet merengeni rajtuk.

Abból a megörökölt szükségletünkől indulnék ki, amely rendszerint közösségi szónoklatok részét is képezi, miszerint „elődjünk értékeit átörökíteni” a mi legfőbb feladatunk szülőként. Következik is rögtön ezután az érv, miszerint „akinek nincs múltja, annak jövője sincs”, és ezzel meg is érkeztünk a mindenkori elváráshoz, miszerint az ifjabb nemzedékeknek ugyanazokat az értékeket kell vallaniuk, és ugyanazokat a dolgokat kell fontosnak tartaniuk, amelyeket mi. Egy dolgot viszont mindig elfelejtünk (vagy inkább igyekszünk figyelmen kívül hagyni): mennyire megváltozott a világ körülöttünk. Ezt nekünk, negyveneseknek, ötveneseknek kellene a leginkább tudnunk, hiszen mi még csaptuk le a kagylós, falból kilógó vezetéken függő telefont annak, akivel nem szerettünk volna beszélni, ma pedig ugyanolyan természetességgel mondjuk be hangvezérléses okostelefonunknak, hogy kit tárcsázzon a telefonkönyvből. És ez csupán egy példa arra a gyökeres változásra, amit az élet több területén viszontláthatunk (ha látni akarjuk). Gondoljunk csak bele ennek a változásnak, fejlődésnek a széldületes ívébe, és egy kicsit fusson végig

Az én anyukám

a hideg hátunkon: ki más tudhatna többet ennek, a fényévben mérhető emberi történetnek a pontos részleteiről, amelyben „őseinknek” garantáltan nem volt részük (vagy nem érzik benne ott-hon magukat), ha nem éppen mi? És mit kezdtünk eddig ezzel a kézzelfogható tudással? Egészen konkrétan: semmit. Továbbra is azt szeretnénk, hogy a mostani

tíz-tizenötévesek olyanok legyenek, mint mi, ugyanazt tartásuk fontosnak, mert nekünk „át kell örökíteniük” a nem tudom, hogy mit is, de amiről konkrétan és naponta látjuk, hogy gyakorlatilag semmi hasznuk sincs belőle. Nem is tudnak kapcsolódni ezekhez, mert egy merőben más korban születtek, így pedig teljesen természetesen az általunk fontosnak

tartott dolgok java részét sem értik. És nem azért nem értik, mert buták, közönyösek és tudatlanok, hanem azért, mert a körülöttük lévő, megváltozott világ teljesen más képességeket és prioritáslistát igényel, követel, és nagyon okosan nekik inkább ahhoz kell felzárkóznuk, őket ezek érdeklik jobban. Mi viszont ezt nem szeretnénk figyelembe venni, mert nekünk görcsösen „örökíteni” kell, ezzel vagyunk naponta elfoglalva...

Ha kicsit közelebbről és figyelmesebben megnézzük ezeket a gyermekeket, fiatalokat, azt láthatjuk, hogy mennyire szeretnek minket. Nem úgy, mint ahogy a mi nemzedékünk tagjainak zöme szeretne a szüleit: félve, rettegve, hogy mikor súlyt le rájuk a damoklészi kard, mikor vonják meg tőlük a szeretetet, mert nem léptek az ősök nyomdokaiba (gyakorta nem is tudatosan). Ezek a gyermekek és fiatalok féltő szeretettel (igen, kicsit atyáskodóan) tekintenek ránk, mert látva látják, hogy képtelenek vagyunk felzárkózni a ritmusukhoz, miközben nekik haladni kéne azzal a korrallal, amelyben születtek. Folyton visszatekintgetnek aggódva, hogy vajon kullogunk-e mögöttük, hátunkon cipelve „őseink értékrendjét”... Ennek, az előre-hátra tekintetés eredményezte kognitív diszsonanciának pedig számos folyománya van – a táplálkozási zavaroktól a depresszióig át egészen a függőségekig. És még csak meg sem tudjuk fogalmazni, hogy mi a tulajdonképpeni gond, mi az, a kiküszöbölhetetlennek tűnő hiba a rendszerben, ami ennyire elválaszt minket egymástól...

Hát például az, hogy mi oktatni és kinyilatkoztatni szeretünk, mert csak ehhez értünk, nem pedig ahhoz, hogy kíváncsian és érdeklődve fordulunk feléjük, egyáltalán megérdeklődjük, hogy ők mit szeretnének maguknak, hogyan látják a világot... Hozzáállásunkon pedig nem azért kellene változtatnunk, hogy behízelegjük magunkat náluk, hogy alájuk nyúljunk, lehaverkodjunk velük, hanem azért, mert rugalmas társ-szerzői szeretnénk lenni annak, amit ők kívánnak maguknak (hangzatosabb megfogalmazásban: „jövőképeknek”), összhangban azzal a megváltozott világgal, amelyben közösen élünk még egy ideig... De amit mi – bátorításképpen – naponta elnevezünk „borzasztónak”, „romlottnak”, „degeneráltnak”, „szét-esettnek”, „kilátástalannak” stb., így meg

aztán egyszeriben és csoportosan megjön a káprázatos jókedvünk benne élni és jövőt tervezni. Erről a vészmadárkodásról még csak annyit: ha a mi szülein a kommunizmus idején ilyeneket mondogattak volna maguknak naponta (és került volna találó jelző épp elég), akkor mi most nem festegetnénk kényelmesen az élénk sötét színű jövőt az új nemzedékeknek, hanem még mindig ott kóvályognánk terv szinten valahol az éterben. Ezt a pragmatizmust, példának okáért, megtanulhattuk volna a gyakran idézett „őseinktől”...

Ha egy kicsit drasztikusabban fogalmaznánk: a szülői kíváncsiságra, érdeklő-

Tovább haladva e gondolat mentén: még az is nagyon könnyen elképzelhető, hogy az ifjabb nemzedékek egész egyszerűen leválnak minket, nem mi leszünk a tanácsadók, oktatók, nevelők, bizalmasaik, hanem az a valaki/valami, aki/ami szolgáltatni tudja azt, amire nekik szükségük van: egy „elég jó” szülőt.

désre, figyelemre nincs is túl sok alternatívánk. És a választás lehetősége ebben nem is minket, nevelőket illet meg, ezt itt be kell látnunk nagyon gyorsan. Nem másért, de a mesterséges intelligencia chatbotja kíváncsi és érdeklődő addig is, amíg mi nem vagyunk azok... Tovább haladva e gondolat mentén: még az is nagyon könnyen elképzelhető, hogy az ifjabb nemzedékek egész egyszerűen leválnak minket, nem mi leszünk a tanácsadók, oktatók, nevelők, bizalmasaik, hanem az a valaki/valami, aki/ami szolgáltatni tudja azt, amire nekik szükségük van: egy „elég jó” szülőt, aki nem mantráz különböző, tőlük idegen dolgokat, értehetetlen hablatyokat, mint egy rossz rádió, hanem kíváncsian és érdeklődve fordul viselt dolgok felé, így azt az érzést kelti bennük (még akkor is, ha ennek alapja virtuális), hogy felfedezni és nem leuralni szeretné őket. Tehát némi kíváncsiság és érdeklődés beszerzésének a határideje nem a

holnap vagy holnapután, hanem a tegnap vagy tegnapelőtt. És ne mondja senki, hogy nem szóltam – konkrét megfigyelésekre alapozott, burkolt figyelmeztetésként. Ha pedig ez az egész zsarolásnak tűnik, akkor itt nem én zsarolok, hanem az a nagyon konkrét helyzet, amelynek ezek a pontos adatai, és amelynek én mindössze Kasszandrája vagyok (megalapozott sejtéseim szerint).

Afelől sem lehetnek kétségeink, hogy amennyiben az „őseink értékrendje” és az AI chatbotja között kell választaniuk, egészen érthető okok miatt nem az előbbire esik fiataljaink választása. Nincs sok értelme ezen szörnyülködni, mert az merő idővesztés, időnk pedig nincs (lásd: luxuscikk), most kell változtatni az optikán és felzárkózni a „piaci” igényekhez. Mert, amint azt már említettem, sem a ritmusunk, sem a szemléletmódunk nem felel meg a valóságnak, valós szükségleteknek, így pedig a váltig emlegetett „örökség” inkább akadályoz minket, mint amennyire segítségünkre van. És apropóként az „átkos örökségre”: én sem zárkoztam fel még ahhoz, amit olyan ügyesen javasolgotok emitt, mert ahelyett, hogy megkértem volna a saját, külön bejáratú AI-asszisztensem, hogy írjon a rá személyesen vonatkozó témáról egy véleményt az én saját, külön bejáratú és utánozhatatlan stílusomban, itt koptatom a kissé korai évjáratú laptopom billentyűzetét egy braszói könyhaasztal mellett ülve.

Úgy gondolom, hogy egy harmonikus szülő-gyermek kapcsolatba beletartozik a szülői autoritás, amit itt sokan félthetnek a fent leírtakra alapozva. Azonban, ha most megkérdeném szűrőpróbaszerűen valakitől, hogy mit jelent ez az „autoritás”, és mire használatos, vajon el tudná-e mondani? Mindenesetre nem lehet a „tekintélyelvűség” szinonimája, és ha közelebbről megnézzük, ez az autoritás is tulajdonképpen egy olyan határozottság, amelynek a gyermek biztonságát kell szolgálnia, nem önmagáért kell jelen lennie egy ilyen kapcsolatban. Lehet, hogy éppen innen kellene kezdődnie a szemléletváltásnak, hogy újra definiáljuk ezt a fogalmat és megnézzük, hogy jelenleg van-e valami mögötte?

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Kézimunka

Ha a kézimunkaórán végzett tevékenység neve azért ez, mert azt a két kezünkkel végezzük, akkor szerintem kézimunka a mosogatás, az ágyvetés, a portörles, a vasalás, de az írás és a rajzolás is. Azt is a kezünkkel végezzük, kézimunkaórán mégsem kerül szóba egyikük sem.

Kézimunkaórán hímezni tanulunk, mert valaki eldöntötte, hogy a lányoknak hímezni kell. A középkorban egy csomó helyen hímeztek a nők. Ültek a kőből épült, hideg várakban, és hímeztek. A náddal tapasztott kunyhókban is hímeztek, vajon? Talán igen, amikor már nagyon hideg volt, és sehova nem lehetett menni, hogy valami hasznosabb tevékenységet folytasson az ember, aminek az eredményét esetleg megenni is, nem csupán nézni lehet.

Miért kellett a nőknek hímezniük? Hogy mikor végre nyugodtan leülhettek egy félreeső sarokba, akkor se lehessen őket a restség vádjával illetni? Mert olyat nem lehetett elviselni, hogy a nő egyszerűen csak üljön, és egyáltalán semmit ne hozzon létre? Ne szőjön, ne fonjon, ne díszítsen és ne szépítsen, hanem csak üldögéljen csendben, és hagyja szanaszét szállni a gondolatait? Azért van hímzés, mert őseink féltek az ürességtől.

Azért van a hímzés, mert senki sem bírta elviselni, hogy egy kicsit is ne különbözzék mindenki mástól. Mert az összes paraszting alapvetően egyforma, férfiakon és nőkön, legalábbis akkor, ha egy falu határain belül maradunk ezzel a dologgal. De úgy látom, nem volt elég a növényből fonalat sodorni, fonni, azt megszőni, majd a vásznat ruhadarabbá alakítani.

Hanem életbe lépett a hímzésnek nevezett, ügyetlen kezűek elleni merénylet, és kiderült, hogy túvel és cérnával embertársaink napjait megédesíthetjük, illetve keserűvé varázsolhatjuk. A virággal, madárral, kacsokkal, levelekkel, galambbal, gránátalmával, búzakalászszal és ki tudja, még mi mindennel díszített ingujjak, ingmellek, pendelyszegélyek, szűrők, párnák és asztalterítők

FOTÓ: PEXELS.COM

Ha a kézimunkaórán végzett tevékenység neve azért ez, mert azt a két kezünkkel végezzük, akkor szerintem kézimunka a mosogatás...

látványa kétségkívül felemelő, csak mit kezdjen magával az a szerencsétlen halandó, akinek a hímzés nem megy, mint a karikacsapás?

Lehet, hogy régen az olyan lánygyermek, akiknek kevésbé ment a hímzés, korán elhaltak. Himlőben, kanyaróban, szamárköhögésben, torokgyíkban, sárgaság vagy tüdőgyulladás miatt, és akkor nem kellett meglett aszszony korukban amiatt szégyenkezniük, hogy nem megy a hímzés. Ment a hímzés mindenkinek, mint a karikacsapás.

A hímzés azonban csak azoknak megy, akik tiszták, rendszeretők, szabálykövetők, kitartóak és türelmesek. Akiből az imént felsorolt erények hiányoznak, azok kezében kétségbeesetten rövid idő alatt összekoszolódik, összegyűrődik, összegubancolódik a munkadarab, a szál hol laza, hol túl feszes, sohasem kellőképp lapos és szépen

simuló, és a kézimunka eredménye sem mire sem jó, csak arra, hogy az azt létrehozó személyt méltatlanul előnytelen fényben tüntesse fel.

De van, aki ugyanilyen kudarcélményként éli meg azt, amikor papírt vágni és ragasztani kell, amikor horgolni vagy bogozni kell megtanulni, amikor kisfűrésszel kell vékony falapba mintát hersegtetni, vagy falapra forró fejtű eszközzel barna mintákat rajzolni. Lehet, hogy sokkal nagyobb kedvvel feküdnénk neki ennek az egésznek, ha nem munkának neveznék, hanem valami másnak. Valaminek, amivel szívesen próbálkozik az ember, és ha a dolog félresikerül, senki sem harapja le a fejét miatta.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

Szakmai utalványt kapnak a pedagógusok 1500 lejes értékben

Sürgősségi rendeletet fogadott el a kormány, amely lehetővé teszi, hogy a 2025–2026-os tanévben a pedagógusok és a tanügyi kisegítő személyzet szakmai utalványban részesüljön – közölte az RMDSZ. A támogatásra a közoktatásban dolgozó pedagógusok és pedagógiai kisegítő személyzet jogosult, ugyanakkor az állami felsőoktatásban oktató docensek, adjunktusok (előadótanárok), tanársegédek, valamint a felsőoktatási rendszer pedagógiai kisegítő alkalmazottai is megkapják, amennyiben az adott tanévben aktív jogviszonnyal rendelkeznek. Az 1500 lejes elektronikus utalványokat szakmai továbbképző tanfolyamokra, szakkönyvek vásárlására, illetve más, az oktatási tevékenységhez kapcsolódó kiadások fedezésére lehet felhasználni. A támogatás legalább 65 százalékát az oktatási minisztérium által jóváhagyott vagy akkreditált képzésekre kell fordítani. Az utalványokat már ebben a hónapban megkapják az érintettek, és a tanév végéig használhatják fel. A közoktatásban dolgozók számára 2026. augusztus 31-ig, míg a felsőoktatásban alkalmazottak esetében 2026. szeptember 30-ig érvényesek.

Több mint 4000 új bölcsődei hely létesült

Az RMDSZ által elindított Szent Anna bölcsődeépítési program keretében eddig 65 új, korszerű és környezetbarát bölcsőde épült országszerte, több mint négyezer új férőhelyet biztosítva a kisgyermekes családok számára. Az elmúlt időszakban három új bölcsődét avattak fel: egyet Hunyad megyében, Óraljaboldogfalván, kettőt pedig Nagybányán. A máramarosi municípium ezzel az első olyan romániai településsé vált, ahol egyetlen nap alatt két új bölcsődét is átadtak. A bölcsődeépítési programot négy és fél évvel ezelőtt indította el az RMDSZ a fejlesztési minisztériumon keresztül, kormányzati és uniós finanszírozással. Az RMDSZ szerint a beruházások célja a fiatal családok támogatása, a gyermekvállalás ösztönzése és a népességfogyás mérséklése. Az ország számos településén már működnek az új intézmények. A felavatott

bölcsődék között szerepelnek a kézdivásárhelyi, korondi, szatmárnémeti, margittai, nagykárolyi, farkaslaki, kisbácsi, gyulakutai és nagyszalontai létesítmények is. Összesen 26 olyan bölcsőde készült el, amely jelentős magyar közösséggel rendelkező településen szolgálja a helyieket.

Ingyenes pszichológiai támogatást kapnak az érintett szülők

Ingyenes pszichológiai tanácsadásban részesülhetnek ezentúl azok a szülők, akik Down-szindrómával vagy autizmus spektrumzavarral élő gyermeket nevelnek. A szolgáltatást teljes egészében az egészségbiztosítási alap fedezi. Eddig az ingyenes pszichológiai támogatás kizárólag az autizmus spektrumzavarral diagnosztizált személyek számára volt elérhető, az új törvény azonban kibővíti a kedvezményezettek körét, így a szülők is díjmentesen vehetik igénybe a szolgáltatást. A jogszabályról szerdán döntőházként szavazott a képviselőház. A kezdeményezők szerint a Down-szindrómával vagy autizmus spektrumzavarral élő gyermekeket nevelő családok mindennapjait jelentős érzelmi és pszichés megterhelés kíséri, ezért kiemelten fontos a folyamatos szakmai támogatás biztosítása. A törvény célja, hogy az állam átvállalja a terápiák költségeit, ezzel csökkentve a családokra nehezedő anyagi terheket, ugyanakkor hozzájáruljon az életminőség javításához és az intézményi elhelyezések számának csökkentéséhez. A jogszabály alkalmazásához szükséges módszertant az illetékes minisztérium 90 napon belül dolgozza ki, ezt követően lép hatályba az intézkedés.

Új tanterveket tesztelhetnek a líceumok

Új szakasz kezdődhet a romániai középiskolai oktatásban: Mihai Dimian oktatási miniszter aláírta azt a rendeletet, amely jóváhagyja az alternatív líceumi kerettanterveket, és kijelöli azt a 32 középiskolát, amelyek részt vehetnek az országos kísérleti programban. A kezdeményezés célja, hogy az iskolák nagyobb szabadságot kapjanak saját, kompetenciaalapú és a jövő kihívásaihoz igazodó oktatási kínálatuk kialakításában – számolt be róla a News.ro. A programban

több nagyváros líceuma is szerepel, köztük Kolozsvár, Marosvásárhely, Brassó, Temesvár, Brăila, Buzău, Konstanca és Craiova tanintézményei. Az érintett intézmények között állami, magán- és felekezeti iskolák is vannak, a lista pedig május 31-éig további líceumokkal bővíülhet. Az „alternatív líceumi kerettantervek rendszerszintű „pilotálására” létrehozott országos program lehetővé teszi a részt vevő iskolák számára, hogy saját szükségleteikhez igazítsák a tantervet. A hangsúly a kompetenciafejlesztésen, valamint a gyorsan változó társadalmi és munkaerőpiaci környezethez való alkalmazkodáson van. Az oktatási minisztérium szerint a program egy modern oktatási szemlélet megvalósítását szolgálja, amelyet még Daniel David korábbi miniszter kezdeményezett. Az elképzelés középpontjában a döntéshozatal decentralizációja és az iskolák nagyobb autonómiaja áll. Kezdetben 28 líceum jelezte részvételi szándékát, a jelenlegi lista azonban már 32 intézményt tartalmaz. A program célja, hogy valós környezetben teszteljék az új tantervi modelleket, amelyek később országos szinten is bevezethetők lehetnek.

Vitát váltott ki a gyermekpénz átalakítása

Heves vitákat kavart az RMDSZ törvénytervezete, amely átalakítaná a gyermekpénzrendszert. A javaslat szerint a jelenlegi, automatikusan járó 292 lejes támogatás alapösszege 100 lejre csökkenne, a fennmaradó részt pedig – további 50 lejjel kiegészítve – jelenléti ösztöndíjként kapnák meg azok a családok, amelyek gyermekei rendszeresen járnak óvodába vagy iskolába, és megfelelő magaviseleti minősítést érnek el. Így a rendszeresen iskolába járó gyermekek után havi 350 lej járna. Szabó Ödön, a tervezet egyik kezdeményezője a Kronika.ro-nak azt mondta: a javaslat célja nem a támogatások megvonása, hanem az iskola- és óvodalátogatás ösztönzése. Szerinte a jelenlegi bírságolási rendszer nem működik, mivel a tankötelezettséget megszegő családok jelentős részénél a büntetések behajthatatlanok. A politikus úgy véli, Romániában rendkívül magas az iskolaelhagyás aránya, ezért olyan rendszert kell kialakítani,

amely pozitív anyagi motivációt teremt a családok számára. A tervezet több kritikát is kapott. Civil szervezetek és pedagógusok arra figyelmeztetnek, hogy a rendszer elsősorban a mélyszegénységben élő családokat érintheti hátrányosan, ahol a hiányzások mögött sokszor nem hanyagság, hanem szociális problémák állnak: nincs megfelelő közlekedés, ruházat vagy élelmiszer. Szabó Ödön elismerte, hogy vannak ilyen esetek, de szerint ezek a hiányzások kisebb részét teszik ki. Hangsúlyozta: a javaslat része az is, hogy azoknak a gyermekeknek, akik számára helyben nem elérhető az oktatás, ingyenes bentlakást és étkezést biztosítsanak. A politikus szerint a cél az, hogy nagyobb nyomást gyakoroljanak azokra a családokra, amelyek nem foglalkoznak gyermekeik oktatásával, miközben több támogatást kapnának azok, akik rendszeresen járatták gyermekeiket óvodába vagy iskolába.

A javaslat másik vitatott eleme, hogy a támogatás feltétele lenne a 10-es magviseleti jegy vagy a „nagyon jó” minősítés. Bírálók szerint ez szubjektív lehet, a képviselő szerint azonban szükség van nevelési eszközökre és következményekre is. Hozzátette: a rendszer technikailag az elektronikus napló összekapcsolásával működtethető lenne, a bevezetést pedig csak a 2027–2028-as tanévtől tervezik.

A pénzügyi oktatás fontosságára figyelmeztetett az államfő

A pénzügyi oktatás kiemelt szerepére hívta fel a figyelmet hétfőn Nicușor Dan, aki szerint alapvető fontosságú, hogy az iskolából kikerülő fiatalok rendelkezzenek a mindennapi pénzügyi döntésekhez szükséges ismeretekkel. Az államfő a bukaresti Bukaresti Közgazdaságtudományi Egyetem által szervezett Pénzügyi Oktatási Fórumon hangsúlyozta: a fiataloknak tudniuk kell eligazodni a pénzügyi környezetben, megérteni a hitelfelvétel, a befektetések és az ajánlatok összehasonlításának alapjait. Az elnök szerint szoros kapcsolat van egy ország gazdasági fejlettsége és lakosságának pénzügyi műveltsége között. Úgy véli, a pénzügyi ismeretekkel rendelkező állampolgárok tudatosabban viszonyulnak a gazdasági döntésekhez, és közvetve

a közpolitikák alakulására is hatással vannak. Beszédében arra is kitért, hogy a pénzügyi tudás hiánya korábban hibás gazdaságpolitikai döntésekhez vezetett Romániában. Szerinte egy pénzügyileg képzetebb társadalom több vállalkozót és nagyobb befektetési hajlandóságot eredményezhet, ami a gazdaság fejlődésének egyik alapfeltétele. Az államfő a gazdasági és pénzügyi dezinformáció veszélyeire is figyelmeztetett. Példaként az interneten terjedő, irreális hozamokat ígérő hamis befektetési hirdetéseket említette, hangsúlyozva, hogy az alapvető pénzügyi ismeretek segíthetnek felismerni az ilyen megtévesztő ajánlatokat. Nicușor Dan szerint az álhírek és a dezinformáció nemcsak gazdasági, hanem társadalmi veszélyt is jelentenek, mivel gyengíthetik a demokráciába vetett bizalmat és erősíthetik az autoriter tendenciákat.

Megújult a csíkszeredai Micimackó óvoda

Újra birtokba vehették a gyerekek a teljesen felújított csíkszeredai Micimackó óvodát, miután lezárultak az engedélyeztetési folyamatok. Az ünnepélyes átadót szerdán tartották, az eseményen részt vett Kelemen Hunor is. A több mint ötven éve, 1974-ben épült intézmény az elmúlt három évben teljes korszerűsítésen és bővítésen esett át. A beruházásnak köszönhetően az óvoda minden csoportja egy épületbe kerülhetett, miközben a tagintézményként működő Napraforgó óvoda is a közelbe költözött. Az intézmény udvara is megújult, sőt egy jurtával is bővült, amely az óvoda hagyományörző szemléletét jelképezi. Az összesen több mint 5,3 millió lejes fejlesztés költségeinek több mint felét a csíkszeredai önkormányzat saját forrásból biztosította. Hangsúlyozta, hogy fontosnak tartják a magyar nyelvű oktatás támogatását és azt, hogy a gyerekek korszerű körülmények között nevelkedhessenek.

Az európai uniós társfinanszírozással megvalósult beruházás során az épület új emelettel, étkezővel és raktárhelyiségekkel bővült, teljes hőszigetelést kapott, kicserélték a nyílászárókat és a villamos hálózatot, valamint napelemeket és villámhárítót is felszereltek. Az épületet

akadálymentesítették, felújították az udvart és a játszótérrel, továbbá új tűzlépcsőt is kialakítottak.

A beruházás összértéke – a tervezési és engedélyeztetési költségekkel együtt – 5,43 millió lej volt, ebből 1,89 millió lejt vissza nem térítendő támogatásból fedeztek.

Statikai gondok a székelyudvarhelyi iskolánál

Nem térhetnek vissza szeptemberben a diákok a felújított székelyudvarhelyi Orbán Balázs Általános Iskola épületébe, miután a statikai szakértői vélemények szerint az ingatlan nem biztonságos. Az energetikai korszerűsítés ugyan gyakorlatilag lezárult, ám a munkálatok során komoly szerkezeti problémák merültek fel. A helyzetről sajtótájékoztatót tartottak. Mint elhangzott: a kivitelezés alatt az ellenmérnök jelezte, hogy gond lehet az épület biztonságával, ezért a város statikai szakértői vizsgálatot rendelt meg. Az első szakvélemény repedéseket talált a gerendázaton, amelyek a korábbi felmérésekben nem szerepeltek, és valószínűsíthetővé vált, hogy a tetőszerkezet megerősítésére lesz szükség.

A városvezetés szerint hibák soroza- ta vezethetett a jelenlegi helyzethez, és elképzelhető, hogy már a pályázati dokumentációban is voltak tervezési problémák. Egy újabb, részletesebb szakértői vizsgálat eredményeit a hónap végére várják. A polgármester hangsúlyozta: az oktatás nem kezdődhet el az épületben, mert az veszélyeztetné a diákok és a pedagógusok biztonságát. Közben a város arra törekszik, hogy a június 30-i határidőig lezárja és elszámolja az európai uniós finanszírozású beruházást, így elkerülve a támogatás visszafizetését. A kialakult helyzet miatt Székelyudvarhelyen átszervezhetik az iskolahálózatot is. A városvezetés szerint az Orbán Balázs iskola problémái mellett az Eötvös József Általános Iskola bezárása és a Benedek Elek Pedagógiai Líceum helyhiánya is súlyosbítja a helyzetet. A következő hetekben válságstratégia készül az új tanév megszervezésére, a cél pedig az, hogy lehetőleg elkerüljék a délutáni oktatást.

D. SZ.